Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 10 июнь, 1978 шу. • № 70 (5890). • Мах 2 кеп.

СИИЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша хьайбаш дика Iенгара дахара лелаьяча республикански социалистически яхьа итогашка, хIаьта ишта хьайбай боахама болхлоша профессегIа 1978 шера январе — мае лелаьяча социалистически яхьа итогашка.

Котъяьннарг а лаьрхIа республикански газеташкерча Сийлен улга тIа яьхай:

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН:

паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча ах шера план цхьоалагIча июне—77, фуаш—78 процент кхоачашъяьй, соахка цу хана хинначунца нийсдича дулх—6, шура—7 процент дукхагIа даьккхад. Детта доахан—6, хьакхарч—18, жа—22 процент дукхагIа хилийтад.

Белгалбаьб **Ножай-Юртовски Сунженски районий** дика болх.

БОАХАМАШ:

Грозненски района **«Первое мая»** яха колхоз;

Урус-Мартановски района **Мичурина** цIерагIа совхоз;

Сунженски района **XIX партсъезда** цIерагIа колхоз;

Надтеречни района **«Минеральный»** совхоз;

Шалински района **«Южный»** совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Шелковской района **«Путь к коммунизму»** яхача колхоза шурий ферма;

Сунженски района **«Путь к коммунизму»** яхача колхоза № 3 йола шурий ферма;

Урус-Мартановски района **«Гехинский»** совхоза № 1 йола шурий ферма;

Наурски района **«Терский»** совхоза № 3 йола шурий ферма;

Надтеречни района **«Верхненаурский»** совхоза шурий ферма;

Гудермесски района **«Гудермесский»** совхоза № 2 йола шурий ферма;

Ачхой-Мартановски района **«Самашкинский»** совхоза шурий ферма;

Ножай-Юртовски района **Гагарина** цIерагIча совхоза шурий ферма;

Наурски района **«Притеречный»** совхоза жа леладу ферма (заведующи—Н. Д. Алиев);

Надтеречни района **«Минеральний»** совхоза жа Iуй бригада (вожкхагIвола жа Iу Т. Шуаипов);

Наурски района **Ленина** цIерагIча колхоза жа Iуй бригада (воккхагIвола жа Iу Э. Хамидов).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

Зонашкарча шоай отраслешка эггара лаккхагIа хьокхамаш даьхераш. Царна хьожаьй КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш:

Моисеева А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Астамирова А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Исраилова К. — Шалински района «Южный» совхоза доярка;

Солсанова А. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка;

Ахматханова К. — Ведснски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза доярка;

Маштаев А. — Грозненски района «Первое мая» яхача совхоза бежа Iу;

Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;

Козлова Е. — Сунженски района «Победа» колхоза хьакхарч лелаер;

Шишкина Н. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч лелаер;

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза воккхагIвола жа Iу;

Шуаипов Т. — Надтеречни района «Минеральный» совхоза воккхагIвола жа Iу.

Котбаьннараш лаьрхIаб профессегIа республикански яхьа условеш толамца кховчашъяь хьайбаш леладераш — 324 болхло — доярkaш, бежа Iуй, Iаьсий леладераш, хьакхарч лелаераш, птичницаш, жа Iуй. Цар спискаш кепатох районий газеташ тIа.

Доакъар кийчдара месячника хьалхарча кIирагIа баьча балха итогаш яьй. Котало яьккхараш а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа дIаяздаьй:

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН:

Цо кIирагIа Iалашъяьй: 1140 тонн йол — заданех 14 процент; 844 тонн баьций хьоар — заданех 20 процент; 8950 тонн сенаж. Сезон йолаелча денз районе кийчдаьд 2096 тонн баьций хьоар — 1977 шера цу хана хинначул 409 тонн дукхагIа; 20900 тонн сенаж — соахка цу хана хинначул 5700 тонн дукхагIа.

БОАХАМАШ:

Шелковской района **«Путь к коммунизму»** яха колхоз;

Шелковской района **«Красный пахарь»** яха колхоз;

Шелковской района **«Коминтерн»** яха колхоз;

Грозненски района **ЦхьоалагIча мая цIерагIа** колхоз;

Наурски района **Ленина цIерагIа** колхоз.

1980 ШЕРА КАЛЕНДАРАГIА

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIанийца шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тIанийцад «Красный молот» завода дукхача болхлоша. Уж толамца кхоачаши тIеххкхоачаши дара шерра социалистически яхь йоаржаьча царех цхьабараша дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах. ХIанзлехьа пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачаш а яь, 1980 шера календарагIа къахьегаш виъ болхло ва заводе. Царех ва токарь Мамаев Валентин Валентинович, заточник Михайловский Александр Иванович, кхыбараш.

СССР кердача Конституце шу дузача ден сийна тIанийца декхараш хIапзлехьа дикка тIеххкхоачашдаьд предприятерча 19 болхлочо. Царех ба тIадоагIача шера чотагIа продукци кийчъеш бола коммунистически къахьегама ударникаш фрезеровщик Левыкин Иван Федорович, токарь Фуражеровский Геннадий Иванович, штамповщица Чернобровкина Жанна Васильевна, кхыбараш. Овсаре къахьегарал совгIа шоаш мел кийчъю продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтац цар. Цудухьа ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIайохийт цар кийчъяь продукци.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Чакхдаьннад дешархой ахкан каникулий хьалхара денош. Шоаш мукъаболча хана совхоза болхлошта новкъостал деш ба Пхьилекъонгий - Юртарча № 1 йолча школа дешархой производственни бригада доакъашхой.

ХIанз уж оасар деш ба совхоза кхашка дIайийнача свеклана. Къаьстта дика къахьег 7 «Б», 9 «А» классай дешархоша. Духхьал цхьан дийнахьа 5 гектара тIа оасар дезача цар йоархIех цIендир 7,5 гектар кхаш.

СУРТА ТIА: кхай тIа оасар деш ба дешархой.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЛЕРТТIА IУНАЛ ДУ

Районе меттел республике а цIи хеза я Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата, коммуниста Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Тепсуркаев Мовладе кулгалду бригада. Тlеххьарча пхи-ялх шерах цаI дIадахийтадац цун коллективо тIанийца декхараш кхоачаш ца деш. ХIаьта укх шера из дага я паччахьалкхенга соми баьцадаараши дохкара иттлагIча пятилетка план кхоачашъе а.

Бригаде 68 саг ва. Дукха ба царна юкъе дукхача хана денз хьаьнала къахьегаш йоккха балха опыт Iоаяь нах. Уж ба: Хасиханова Балият, Толгаева Заибул, Ванкаева Амнат, Багачева Яха, Ханкерханова Хамила. Хасихановас цу боахаме болх бу 20 шу даьннад, хIаьта лакхе цIераш яьхача кхычар — 15 шу совгIа. Сий ду бригада коллективо а совхоза кулгалхоша а звеношта керте латтача Яхъяева Бонате, Миаева Зарай. Балха говзал караерзаяра шоай низ дIакхоача новкъостал ду цар уллув болх беча къонабарашта.

Баьцадаарех укх шера 5 гектар нарсаш, 10—хох, 17 — номидораш кхею цу бригада къахьегамхоша. Цу кхашка оасар даь а баьнна, йоархIех кхаш мукъадаха хIанз кхыча бригадашта новкъостал деш ба уж.

Дика хьал долаш ба цу бригада доалахьа бола 5 гектар боалаш а 63 гектара тIара Iажаш а.

Оасар дара балхаш ший ханнахьа чакхдаха доккха гIо дир цу бригадана Ачхой-Мартанерча школай дешархой производственно-къахьегама бригадаша.

Юрта боахама культураштa Iунал деш, хьункъам чуэцаш 1-ча июне денз 10 июль тIакхаччалца болх бу цу боахаме 200 совгIча дешархочо хIара шера. Царна лаьрххIа къахьегама лагерь вIаштIехьъяьккхай. Кхашка болх барал совгIа дика салоI бераша цу лагере. Дешархоша деча новкъостала геттара раьза ба совхоза кулгалхой.

Г. ГАПОТЧЕНКО,
Ачхой - Мартановски района № 12 йолча школа-интерната хьехархо.

ДЕКХАРАШ ТОЛАМЦА КХОАЧАШДУ

Производства эффективности балха дикали лакхъяра шерра социалистически яхь йоаржаьча «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша толамца кхоачашъю пятилетка кхоалагIча шера плани тIанийца социалистически декхараши. Шера планал совгIа 27 эзар тонн мехкдаьтта даккха, цу даькъе СССР керда Конституци тIанийна шу дузача денга 21 эзар тонн «Iаьржа дошув» даккха декхараш тIанийцад цар.

Мехкдаьттахой дош чIоагIа да. ТIанийца декхараш толамца кхоачашдеш да. Пхе бетта планал совгIа даьккхад 10,6 эзар тонн мехкдаьтта. Июнь бетта планал совгIа а цар даккха лерхI 2700 тонн мехкдаьтта. Пхе бетта планал совгIа управлене коллективо паччахьалкхенна баь пайда 219 эзар сом хилар. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта план 101,6 процент кхоачашъяьй цо.

Дика къахьегама толамаш доахаш я из июнь бетта хьалхарча деношка а. Духхьал июнь бетта хьалхарча ялх дийнахьа цо даьккхад 70 эзар тонн гаргга мехкдаьтта, цох планал совгIа даьккхар 600 тонн я. Управлене массе а йолча службаша толамца кхоачашъю паччахьалкхен плани тIанийца социалистически декхараши.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латт къона инженераш, комсомольцаш Крусинский Сергей, Бабуков Георгий, Ковалев Юрий, Титиевский Владимир керте латтача мехкдаьтта доахача звеной коллективаш.

СовгIаташ даькъала хилда шун!

1978 шера 12 маерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай полиграфически промышленноста болхлойи мастерийи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Атарова Валентина Александровнана — И. М. Заболотне цIерагIча республикански книжни типографе наборщицана.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ДАРБАН-ПРОФИЛАКТИЧЕСКИ УЧРЕЖДЕНЕЙ МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛОШТА РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ЛОР ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Халкъа унахцIено лораяра даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларах **РСФСР заслуженни лор яха сийлен цIи** лойла:

1. **Зузиев** Мухадин Аюповича — республикански туберкулеза духьаларча больница отделене заведующена.
2. **Либстер** Наум Давидовича — № 6 йолча Грозненски городской больница керттерча лора.
3. **Мулкиджаняниц** Карапет Мелькиседековича — Нохч-ГIалгIай АССР унахцIено лораяра министерства керттерча хирурга.
4. **Трубаева** Лидия Никаноровнана — республикански больница отделене заведующена.
5. **Фомина** Лидия Филипповнана — Нохч-ГIалгIай АССР унахцIено лораяра министерства № 2 йолча поликлиника отделене заведующена.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 7 июнь.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕЙИ ОРГАНИЗАЦЕЙИ БОЛХЛОШТА РСФСР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски культура даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларах **РСФСР культура заслуженни болхло яха сийлен цIи** лойла:

1. **Актиев** Амхад Вахидовича — Нохч-ГIалгIай АССР-а Веденски района Элестанжи яхача юртарча культура Цlен директора.
2. **Брайловский** Леонид Васильевича — Нохч-ГIалгIай музыкальни училища директора.
3. **Веткина** Зинаида Петровнана — Нохч-ГIалгIай АССР Грозненски района Первомайская яхача юртарча культура цIен директора.
4. **Гапархоев** Хьамида Махьмада — Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски района культура ЦIен иллеи халхареи халкъа ансамбла балетмейстера.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 7 июнь.

СССР ЗАСЛУЖЕННИ ЮРИСТ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Социалистически законность чIоагIъеча доккхий гIулакхаш карагIдувларах **РСФСР заслуженни юрист яха сийлен цIи** лойла:

Моисеев Иван Александровича — Нохч-ГIалгIай АССР Грозненски района прокурора.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 7 июнь.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ТОРОНЕХ

(ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР)

Районе меттел республике а предприятей, гIишлоний, колхозийи совхозийи, транспортнии кхычеи организацей коллективаша чIоагIа деган айденна къахьег парте XXV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш. СибарегIеин Гаьнарча Малхбоалени районашка волаш къамаьлаш деш Леонид Ильич Брежнева оттадаь декхараш вахаре кхоачашдеш.

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь заводашка, фабрикашка, гIишлошъеча кхы тIа а лехаш я резерваш, производства эффективности балха дикали айяра, къахьегама овсарле дегIайоалаяран Iилма-технически прогресс сихъяран мероприятеш чакхйоах.

Цу гIулакхаша торо лу хIара бетта йола планаш кхоачаш а тIеххкоачаш я е, продукци дукхагIа арахеца, технико - экономически хьокхамаш тоаде.

Республика промышленность бIарчча хьанийцача продукци маьхала яккхара пхе бетта план 101,3 процент, царца союзни доал долча предприятеша 100,6 проценти республикански доал долчар 103,8 проценти кхоачашъяьй. Планал совгIа ехкай 8 млн. сом гаргга мах бола продукци, 1978 шера социалистически декхар 18 млн. сом долча.

Пхе бетта план кхоачашъяьй мехкдаьттен гази яккхара, электроэнерги, мехкдаьттахиме продукци, мехкдаьтта аппаратура, трансформатории подстанцеш, электрографически аппараташ, электрически инструмент, тракторий прицепаш, пиломатериалаш, фанера, кIир, цемент, аьшкбетонни конструкцеши изделеши, тIехьанахьа ювхаю трикотаж, маршаш, даьттен нахчен, шурий продукци, макароннии маьхка-булкайи изделеш, халкъа эша кхылола товараш арахецара. Промышленни предприятейи объединенейи коллективаша дукхагIа арахийцад культурно-бытовойи коа-карта эшен товараш. Уж товараш арахецара пхе бетта план 102 процент кхоачашъяьй, 1977 шера цу ханарчул 9 процент дукхагIа ара а хецаш. План тIехкхоачашъяьй шарикови авторучкаш, тайп-тайпара мебель, бытовой химе товараш, металлически пхьегIаш, кхыяраш арахецара.

Республике кIезига яц иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера хьалхарча деношка денз бетта-бетта планаш, тIанийца социалистически декхараш кхоачашдеш, производственни низалаш алсам а ца йоахаш продукци дукхагIа арахецаш йола промышленни предприятеш.

Йолаш йолча торонех биззагIа пайда эцаро пхе бетта продукци дукхагIа арахеца торо хилийтар химически реагентий Карабулакски завода, «Красный молот», «Электроприбор», «Промавтоматика» опытни НПО, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» «Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни ацетонови заводий, шурий промышленноста объединене, Грозненски экспериментально-механически завода, кхы дукхача предприятей коллективай.

Производства эффективности къахьегама овсарлеи лакхъяра, технически прогресс сихъяра, производство, къахьегами доал дари эргадоахаш тоадара духьа ерригача производственни подразделенешка отта а яь чакхйоахаш я чурча тороний чотах продукци дукхагIа арахецара мероприятеш.

ДIабахача пхе бетта эггара дукхагIа продукци тIакхийтай заводашка, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» — 13 процент, «Промавтоматика» НПО опытни — 28 процент, «Красный молот» —7 процент, ацетонови — 9 процент, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни — 12 процент, Грозненски мехлесхоз — 16 процент, «Металлотара» заводе — 23 процент.

Цу предприятешта а кхычарна а карагIдаьннараша тешал ду хIара заводеи фабрикеи, хIара цехе, участке продукци дукхагIа арахецара чура торонаш кIезига ца хилара.

Декхар латт уж торонаш иттлагIча пятилеткана гIулакхе оттаярах.

Республика промышленни предприятей коллективаша дIаяхача хан-юкъа дукха уйла тIаахийтай къахьегама овсарле лакхъяра.

БIарчча хьанийцача республика промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра план 100,8 процент кхоачашъяьй, цунца цхьана республикански доал долча предприятешка — 103,1 процент.

Къахьегама овсарле лакхъеча доккхий хьокхамаш даьхад коллективаша: «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода — 11 процент, «Промавтоматика» НПО опытни завода — 8 процент, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводеи ацетонови заводеи — 7 процент, «Металлотара» — 17 процент, Грозненски экспериментально - механически завода—15 процент.

Кхы а йолаш я 1978 шу доладелча денз дика болх беш хьайоагIа промышленни предприятей коллективаш.

Цунца цхьана пхе бетта итогаша хьахьокхачох цхьайолча промышленни предприятей коллективай балха тIа кхоачамбоацараш да.

Дукха моттигаш я производства торонех бизза пайда ца эцаш, машинашеи оборудованеи сменни болх бара коэффициент лоха я. Къаьстта машиностроенеи металлообработкаи предприятешка, оборудовани болхлой болх ца беш латташ моттигаш я. Цу дерригнеша лохду экономически хьокхамаш.

Продукци маьхала яккхара пхе бетта планах лоархIаьяц кхо предприяти — «Грознефтеоргсинтез» производственни объединени, Грозненски кога гIирса фабрика, радиотехнически завод. Цар хьа ца луш йисай 1,9 млн. сома маьхза продукци. Пхе бетта халкъа боахама дIа ца луш дисад дукха болат, деловой хьу, кирпишк, чухьанахьа ювхаю трикотаж, кога гIирс, цхьайолча кхачан продукташ.

13 предприятей коллективаша кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра планаш.

Массехк шера ритмични боацаш болх бу «Трансмаш», «Пищемаш», «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни заводаша, кхычар. Из бахьан долаш бетта кхоалагIча итт дийнахьа арахец бетта программа 50 а кхы дукхагIа а процент продукци.

Керда техникеи технологии юкъейоалаяр, предприятешта технически модернизаци яр арахеца продукци эргаяккхара, цун технически боарами дикали айяра хила дезача керттерча хьалех цаI да, хIаьта а хIанз а тIехьа арахецаш я лохерча сортех йола продукци.

Итогаша хьахьокх кийча изделеш арахецача 34 предприяте дикала категорегIа продукцена аттестаци ца яьлга, цу тIа аттестаци янза йола продукци арахецача ерригнех 13 процент гаргга я.

Цхьайолча предприятешка продукце цхьадола тайпаш шоай дикал йоаяь я.

Масала, «Трансмаш» заводе 1976 шера арахецаш яр цхьоалагIча категоре тракторий прицепаш, хIаьта 1977 шера цу прицепаша шоай дикал йоайир, из тайпа хьал да 1978 шера пхе бетта а.

Дикала паччахьалкхен Знак йоайир радиотехнически заводо арахецача ретранслятораша.

Дикал лоха йолаш арахец кога гIирса, трикотажен швейни хIамайи, мебела, халкъа эшача кхыча товарий дикка дакъа.

Из проблема сихагIа къоастаяра гIо ду ерригача серийни изделешта аттестаци яро.

Продукце дикал айяра боккха болх бу «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене. Объединене арахецача кийчача изделешта юкъе дикала лакхехьара категори йола продукци 35 процентал дукхагIа я.

Продукце дикал айеча доккхий толамаш даьхад дикала паччахьалкхен Знак йолаш 15 гр-и 9 мрг-и насосаш, «2 АУ-700» яха оборудовани, манифольдаш, фонтанни арматураи задвижкаи массехк тайпаш арахецача «Красный молот» заводе.

Боккха лоархIам болаш а тIехьатетта йиш йоацаш а гIулакх да капитальни гIирсаш хьалделга дIахо тоадар, промышленни предприятеши производственнии социально-культурнии объекташи шоай ханнахьа хьалъяь яхар.

ТIехьарча хана капитальни гIирсаш хьалдеча белггала толамаш даьхад. Республика бIарчча хьанийцача капитальни вложеней пхе бетта план кхоачашъяьй.

Из гIадвугаш да, йIаьххача хана гIишлошъераш планех ца лоархIабеш хьабаьхкалга дагадехача.

Подрядни организацеша пхе бетта шоай низашца кхоачашдаь гIишлой-монтажни балхаш 77 млн. сом да, из плана 104 проценти дIадахача шера боарамал 2 млн. сом дукхагIен хул.

Пхе бетта программах лоархIаяьй республике йоккхагIа йолча гIишлошъеча организацей — гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене, «Грознефтехимремонтстрой», «Чеченингушводремстрой», «Чечингсельстрой» трестий коллективаш.

ДIаяхача хан-юкъа дикагIа толамащ доахаш балхаш даьд гIишлошъеча управлене №№ 6, 11 йолча СМУ, цу управлене «Жилгражданстрой» треста цIенош деча комбината, «Грознефтехимремонтстрой» треста №№ 2, 4 йолча СРСУ, «Монтажтермоизделий» треста СУ, «Ювмонтажавтоматика» треста СМУ, «Центроспецстрой» треста СУ, «Кавсантехмонтаж» треста МУ, «Чечингсельстрой» треста №№ 101, 223, 557, 920 йолча ПМК, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене №№ 2, 7, 8 йолча ПМК, «Чечингушводремстрой» треста Грозненски, Наурски, Гудермесски, Сунженски ПМК, кхычар коллективаша.

Цу подрядни организацеех дукхачар дикка тIеххкхоачашъяьй пхе бетта гIишлошъяра программа, дIадахача шера цу ханаца нийсдича дукхха а дукхагIа даьд шоай низашца гIишлой-монтажни балхаш.

Бакъда республике йолаш я гIишлой - монтажни балхий программах ца лоархIаеш йола подрядни организацеш.

Пхе бетта планах лоархIаьяц: «Жилгражданстрой» треста №№ 4, 5 йола СМУ-и № 10 йола ССМУ-и, «Дагсельэлектросетьстрой» треста № 6 йола МК, «Связьстрой» треста № 209 йола ПМК, СУ НГТЭЦ, «СевКавнефтегазстрой» гIишлошъеча объединене №№ 12, 13 йола СУ, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене №№ 5, 6, 9, 10 йола ПМК, кхыяраш.

Республика гIишлошъеча организацешка хIанз а массанахьа гIишлошъю техникеи материальни ресурсаши хьагульяц пусковой объекташка, кхом ца беш дIаухийт гIишлошъю материалаш, цу дерригнеша гIишлош ечара эффективность лохъю.

Промышленни предприятей, гIишлошъеча организацей коллективаша кхоачашде дезаш доккхийи бехктокхамеи декхараш да.

ХIара заводе, фабрике, хIара производственни участке, гIишлошъеча отта а яь чакхъяха еза долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара мероприятеш, шерагIа юкъекхахьа еза балха дикагIйола опыт, дисциплина лелаяра бола тIахьожам чIоагIагIа бе беза. Планаши социалистически декхараши кхоачашдара нах оарцагIбахар да хIанз халкъбоахамера керттера декхар.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Нохч - ГIалгIай Статуправлене начальник.

Идеологически болх— цхьан комплексагІа бе

Парте Ленински райкоме вІашагІ а елла болх беш я идеологически болхлой школа. Цун аргІанара заняти чакхъяьккхар, «Красный молот» заводе идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара гІулакх мишта оттадаьд а хьожаш.

Семинара доакъашхошта «КПСС XXV съездо идеологически болх комплексно лелабе аьнна дІадехар кхоачашдарах», «Социалистически яхь вІаштІехьъяккхарахи къахьегамца коммунистически гІулакх хилийтара тІехьа лоаттабеча боламахи» докладаш йир «Красный молот» завода парткома секретара заместитела Л. В. Кончаковаси профсоюза завкома председатела В. А. Ковалевси.

Завода атеистически болх вІаштІехьбаккхарах, болх берий къахьегамен общественни хьинар айдара болча къахьегама коллектива лоархІамах, цу хьакъехьа шоай цеховой агитколлективо беча балхах парткабинета заведующе О. Ф. Кондрашинас, цеховой парторганизацей секретараша: мехкдаьтта аппаратурни—А. С. Никульшина, чоп лоаладеча — В. И. Греймана.

Семинара доакъашхошта пайдане хургдола дукха хІамаш дийцар цар шоай коллективах лаьца. Гуш дар заводе беш бола берригa кхетама болх хьалхашка латтача декхарашца бувзар, къахьегамхой сакхетам лакхбара, болхлой хьинари инициативен дегІайоалаяра, социалистически яхье баьнараша шоашкара пайдене починиаш гойтара тІаберзабаь хилар.

Кхетам болх хьалхе оттаяьча перспективни планагІа бу парткомо. Цу тІа лоархІаме моттиг дІалоац къахьегамхошта марксистско-ленински дешар Іомадаро. Заводе политически экономически дешара юкъеэзав 3000 совгІа саг.

Практика хьагойт занятеш вІаштІехьйоахараш кулгалхой хилча дешара гІулакх дикка дикагІа лелаш хилар. ХІаьта цхьаькха цхьа хІама ду укхаза белггала, берригa коммунисташ-начальникагара мастерга кхачалцеи пропагандистагара агитаторга кхачалцеи— кхетама болх беш хилар.

Къахьегамхоша безаме тІаэц общественно-политически чтенеш, лекционни деноош, улицай цІейш. Вахаре чІоагІденна дІаэттад къонабараш болхлой классе дІаэцар, Советски Эскаре гІулакх де накъабахар санна йола обрядаш. ВІашагІъехка болх беш я коллективе тІема ветераний, мастерий, наставникий, правонарушенешта профилактика яра, школанагІо дара санна йола советаш, новкъостий судаш, кадрай общественни отделаш.

Заводе кхетама болх комплексно вІаштІехьбаккхара тІулакхацара къоастаде йиш йоаца дакъа санна лерхІ къахьегамця коммунистически гІулакх долаш болхлой хьалххебелга. Цехашка, сменашка, бригадашка боккха теркам тІаухийт социалистически яхь вІаштІехьъяккхара, цудухьа хІанз берригаш болх бераш хІана бац аьнна бараш цу гІулакха юкъеоза аьттув баьнаб цар.

Партийни, профсоюзни организацеша доагІар ду яхьах хьахиннар, котбаьнараш массанена дІабовзийтара, уж морально а материально а белгалбахара.

— Тха мехкдаьттааппаратурни цех шийна хьалхашка латтача декхарех лоархІа ца еш дуккхаза моттигаш хулар хьалха, — йовх нов. Никульшина. — Бакъда, партийни организаце комплексно хьисапе кхетама болх белга ларде а лаьца, ерригa мероприятеш наьха хьинари инициативен лакхъяра тІаерзайича гІулакх эргадаьлар. Хьайир комплексни бригадаш. Цар торо хилийтар производства эффективности балха дикаЙи айяра дикагІа доля хьалаш болхлошта хьадара. Иштта, хІара бетта ший планови заданеш кхоачашъе яьлар цеха коллектив.

ХІара коммунисто балха тІа а общественни вахаре а шийгара гойтача хьокхамах, хІаьта из цун идейни сакхетамга хьежжа мара хила йиш ца хиларах дийцар гулбеннараш нов. Греймана.

Коллективе шерра болх чакхбоакх кагий лечкъораш дераштa, тІехдаьха къаракъаш мелараштa, хулиганство лелаераштa, къахьегама дисциплина телхаераштa духьала берзабаь. ХІаьта из болх пайданегІа хилийтара партийни организаце лостам тел кхыча общественни организацеша чакхйовхача мероприятешта.

— Бакъда, массовой формашта санна хІара къастъкъастача болхлочуна болх бара а йоакхо ю оаха, йовх цо. Цу гІулакха тхона новкъостал ду хІара сага бокъонаши декхараши хьадда белгалдаьхача кердача Конституце.

К. ТИМОФЕЕВ.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЕЧА ХЬАЛХА ЛАТТАРЕХ

ЦХЬА БАРТ БОЛЧА ДЕЗАЛЕ

Ерригсоюзни социалистически яхье а баьнна толамца къахьегаш хьабоагІа МагІалбикера буровой начальник Галаев Іаьла волча бригада бурувдеттараш иттлагІча пятилетка шерашка. Соахка СССР керда Конституци тІаэцача денга кхоачашъяьй цар пятилетка хьалхарча шин шера кІоарга бурув тохара план.

ДІадахача шера тІехдика къахьегаме хьокхамаш дахарах вай республикерча бурувдеттараштa юкъе яьржача социалистически яхье шоллагІа моттиги «Грознефть» объедиенце карара кара тела ШІе вымпели яьккхай бригада коллективо.

Кхы а-дикагІа да хьалха латтача бурувдеттарий коллектива балхи хьокхамаш укх шера. МагІалбикерча бурув деттача бригадашта юкъе эггара хьалха кхоачашъяьй цо иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера бурув тохара план, планагІа пхе бетта 900 метр бурув тоха дезаш хиннача 1250 метр совгІа бурув техад бригадас. Балха ханах биззагІа пайда эцар, регенташта, электроэнергена кхыча хІамашта кхом бар бахьан долаш 200 эзар сома пачхьалкхен рузкъа кходаьд. ХІанз августа чотагІа бурув тохаш ба мехкдаьтта лехараш.

Мишта вІаштІехьдаьнад бурувдеттарий иштта дика къахьегама толамаш даха, тешшаме МагІалбике мехкдаьтта лехарий хьалхарча мугІарашка дІаотта? Эггара хьалха цу толамий ларде латт барт-цхьоагІо йолча коллектива хьинаре къахьегам, сменашта, бурувдеттараштa юкъе шерра яьржа социалистически яхь.

МагІалбикерча бурув тохара балхий управлене эггара хьалхарчарца хьаллаьцар Галаев Іаьла керте латтача бригада коллективо «ХІара балха денна — дикалла Знак», «Уллув тІехьабусараш ца хилийта» аьнна дола патриотически боламаш. Хьадла социалистически декхараш тІа а ийца, цу яхьа юкъеяхар бригадера ерригa сменаш. Социалистически яхьа итогаш ю хІара дийнахьа, кІиргІа, бетта. Котбаьнараш белгалбоах морально а материально а.

Из бахьан долаш бригадерча ерригача сменашка толамца кхоачашду бурув тохара дезараш. ХІаьта социалистически яхье дукхагІа хьалхара моттигаш йоахаш хьабоагІа В. П. Григоряни Н. Л. Бычкови керте латта сменаш.

Шерра яьржай бригаде профессех дикагІвар къоаставара йола социалистически яхь а. Укх шера МагІалбикерча УБР «ДикагІвола бурувдеттачун гІонча» яха цІи яьккхай В. Ф. Саликова сменерча къонача бурувтохачун гІончас, комсомольца Донейко Михаила.

Бригада коллектива балха доккха беркат доал дуккхача хана деиз болх беш лакха говзал йолча бурувдеттараша шоай говзал къонабарашта дІалуш хиларах. 25—30 шу да бурувдетта мастер, коммунист Николай Алексеевич Бахчевников бурувдеттачун гІонча, парте воаца Суркичанов Иван Константинович, бурув тохар Бочаров Александр Иванович МагІалбика мехкдаьтта лохаш болх беш бола. Иизза караерзаьй цар чоалханеча хьалашка кІоарга бурув тохара говзал.

Коллективе къонабарашта хьехамчаш ба уж. Дукха къона мехкдаьтта лехараш ба цар хьехамца бурув тохара говзал караерзаьй, тахан иттлагІча пятилетка декхараш кхоачашдеча шоай хьехамчашта ниисса дакъа лоацаш.

Царна юкъе ба бурувдеттачун гІончаш Кариев ИбрахІим, Суркичанов Василий, Матиев Іумар, Дахкильгов Даламбик, Мамергов Сергей, Донейко Михаил, кхыбараш. Болх бешехьа Грозиерча — мехкдаьтта институте заочно дешаш ва Суркичанов Василий. Цу институте деша дІаотта кийчлуш ва Дахкильгов Даламбик. Заочно мехкдаьтта техникум яьккхай Донейко Михаила. БоккхагІбарий новкъосталца йизза караерзаьй цар бурув тохара говзал.

Иштта коллектива толамий ларде латт бригадера дуккхача къамех бола болхлой цхьа дезал санна барт-цхьоагІо йолаш, вІаши новкъостал деш хилар. ЛерттІа болх бара мел эша кийчо а йий мара хувцалац болх беча хана сменаш.

Болх беча хинна ца Іаш, вахаре а леладу бурув деттараша доттагІал. МоллагІча новкъоста дика-во нийсделча ерригача коллективо дакъа лоац. Коллектива вахаре закон а хинна дІаэттад новкъост советски эскаре гІулакх де водача хана берригa вахтера мукъа бола болхлой вІашагІ а кхийте из накъавоаккхилга. Иштта ерригача коллектива доккха цІей долаш чакхдоал новкъоста саг йоалайича, къонача дезале керда дезалхо тІаккхийттача.

Масала, ерригa смена хилар Матиев ИбрахІима воша Советски Эскаре гІулакх де накъавоаккхача, — дувц бригада начальника Галаев Іаьлас.—Иштта берригаш хилар цамогаш больнице уллача А. И. Герасименкога хьажа баха. Бригадера къона болхлой хилар тха оператор-коллектор йолча Галина Демьяновна Гридневайна беша коартолаш дІаювча новкъостал деш. Дуккха ювца йиш яр цу тайпара моттигаш. Цкъарчоа хеталу из сел лоархІаме хІама дацар аьнна. Цу тайпара зІамига хетача гІулакхаша чІоагІа новкъостал ду барт-цхьоагІо йолча дезале тха болхлой кхотабе, хьалхашка латта декхараш диззагІа кхоачашдара уж оарцагІбаха.

Вай республикерча берригача къахьегамхошта а санна бригадерча бурувдеттараштa боккха кхаъ хиннаб Нохч-ГІалгІай АССР керда Конституци тІаийца. Мехкдаьтта лехараша дика кхетаду цун хІара статья мохк тоабара, наьха вахар празегІа хилара тІаерзаьь йолта. Цудухьа цуйна жоп луш кхы а дикагІча балха толамашца иттлагІча пятилетка кхоагІа шу белгалдаккхара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба хьалха латтача бригадера мехкдаьтта лехараш.

А. ХАРСИЕВ,

СУРТА ТІА: керда хьатІаенача смена балха декхараш къоастадеш ва бригадана керте латта Галаев Іаьла (аьрдехьара шоллагІвар).

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурт.

Конститусе мугІара тІехьашка

ВАЙ ЯР САННА КОНСТИТУЦИ ДУНЕН ТІА ХИННАЯЦ

КІаьда гІа боаккхаш ена хоза лаьтта дІаяхар баьццара бІаьсти. Дена хьаэттар ахархочун дог къаьстта тохадоллийташ дола аххан юкхьанцара деноош. Беркате хьийкъа латт аренашкара ялаташ. Беркате денад ер 1978-гІа шу вай берригача а мехка, анаюхе хьакхета сахулла седкъа санна белгала долаш хургда яр шу Нохч-ГІалгІайчена а. Май бетта 26-гІча дийнахьа ялхазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета аргІан йоацача бархІагІча сессе тІаийцар Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика керда Конституци. Из да халкъо ше дийца а дийца, хьаллаца дезар хьал а лоацаш, ІотІатоха дезар ІотІа а тохаш, чІоагІдаь, могадаь дІаэтта вай вахара Керттера Закон.

Кердача Конституце проект ювцача деношка, ала йиш я, цхьаь цаІ саг юстара хилаьзар аьнна. Болхло а лор а, студент а хьехархо а, артист а, йоазонхо а — хІаране, ше-шийца кІоаргга дагаволаш, уйла еш, къоабалйир из. Цудухьа вай массане а ях: «Ер да вай Закон». Дукха моттиг дІалацац вай Конституцес: из деррига а дІаяздаьд зІамигача цхьан брошюра тІа, цхьабакъда, из брошюра Дошо книжка а хинна дІаэттад тахан вайна массанена а. ХІана аьлча, цу книжка хІара статья тІара, хІара мугІара тІара кизга чу санна къаьгга хьагу Советски Іаьдал этта хьайоагІача укх хьовзтъа шу совгІа йолча хана дуккхача къамех латтача советски турпалча халкъо яьха коталонаш, цун ца хиннача тайпара чІоагІбенна низ, ца меттача тайпара тоаденна хьал-торо.

Нохч-ГІалгІайчен дакъа а доал цох. Керда Конституци белгала я, аьлча а, сийлахьа я советски наьха барт-цхьоагІонца, цар патриотизмаца, интернационализмаца, доккхача гІулакхашца, эхь-эзделца. Цхьанна хана а цхьанна мехка а кхелла хиннаяц цу тайпара Конституци. 1918-гІча шера юкъханцара Советски Конституци белгалйоаккхаш В. И. Ленина аьнад: из «цхьа ший тайпарча комиссе дагалаьдац, юристаша хьакхеллaдац, кхыча конституцеш тІара хьаяздаьдац. Вайяр санна Конституци дунен тІа хиннаяц». Цудухьа вай хьаллаьца ца Іеш, социалистически мехкаша а дунен тІа прогрессивни мелболча наха а доккхал деш хьаллаьцай Советски Конституци. Хьаста чура хьадоагІа цІена хий санна, СССР Конституцех хьахиннай Нохч-ГІалгІай Конституци а.

Вайх бІубенна хьалха долх вай.
Моакхаз санна ба вай барт.
Йоал цох миллионий йІовхал,
Миллионий дегай гарт.

Ювл из йІовхал ди-тІехь керда,
Ди-тІехь шерлуш, яржаш латт,
Кхыча мехкий шийла бердаш
Цу йІовхало дошадаьд.

ЖІови марси, вІашкаэтта,
Хьалкхийтта из сийлахь ди
Даим деза хургда лаьтта, —
Беркат, ираз цуица да.

Хьажал, цу чу латта канаш,
Цар бос дошув санна леп,
Хьажал, цу чур боагІа ала —
Из я СССР герб.

Нохч-ГІалгІай Конституце тІара моллагІа а вай хьайица статья, боккха чулоацам болаш а кІоаргга дог гІоздоаккхаш а я. Хьаэцаргья вай 20-гІа статья. Цу тІа язду: «ХІарaвар паргІатта дегІаахар берригаш а паргІатта дегІаахара эша хьал да» яхача коммунистически идеалага хьежжа паччахьалкхено лаьрххІа шийна хьалхашка оттаду шоай творчески низаш, хьинар, говзалаш тІаерзаяра, саг массе оагІорахьара дегІавоалавара йола реальни торонаш шеръелга». Цу дешай чулоацам мел лоархІаме ба кхетаде хала дац. «Саг массе оагІорахьара дегІавоалавара» хьайийлла латт йоккхий сийрда школаш, техникумаш, интернаташ, училищаш, институташ, академеш. Ахча тела а дезац, цунна хьател ахча Іаьдало; ма хулла дешар дайза, унахцІена волаш, кхетам лакха болаш, визза ший Даьхен воІ а хинна из дІавахара мел эшар лоаттаду. Из дац, хила йиш йолаш а дац капиталистически мехкашка, наха юкъе, къамашта юкъе къиза конкуренцеш латтача мехкашка.

Массехк шу хьалха йоазонхой группаца Париже нийсвелар со. Тха гид яр къона кхалсаг, парижанка. Цкъа Сена яхача хи йисте сецар тха автобус. Дехьара берд дІалаьца латтар цхьа йоккха гІишло. Из я, аьлар тхога гидо, «Рено» яха автомобилаш еча фирман завод. Цига балхаш деш дукхагІча даькъе кхыча мехкашкара хьаиха нах ба. Завода даьша, уж балха дІаоттабеш, тайп-тайпарча къамех бола нах вІаши юхе нийсбеш уттабу. Из сенна ду аьлча, царга шоайла вІаши къамаьлаш ца дувцийта, дукхагІа болх хьабайта. Кхы дІахо хІама дага дац даьшта. Иштта наха юкъера бартцхьоагІо, безам, гаргало, вешта аьлча, сагал доаладу цар духхьал шоашта, шоай кисанна бола пайда бахьан долаш. Хила йиш йий иштта хьал латтача ираз, машар, лоаца аьлча, гІаьххьа дола адамий вахар? Яц. Денна хоз вайна хоамаш: цига митингаш хиннай, цига демонстрацеш хиннай, цига забастовкаш хиннай яхаш. Болхлоша, пролетариато ма-даггара къовсам лоаттабу шоашта бокъо яккхара, шоай хьал-торо тоаяра.

Конституце тІа белгальяьха я наьха керттера бокъонаш, паргІатонаш, декхараш. «Нохч-ГІалгІай АССР гражданашта коммунизм хьалъяра декхарашка хьежжа, — йоах Конституце 41-гІча статья тІа,—паргІато лу Іилман, технически художественни кхоллaмаш дара. Из Іалашду Іилман тохкамаш, изобретательски рационализаторски болх шерра боаржабарца, литературен искусствои дегІайоалаярца. Паччахьалкхено цу гІулакха эша материальни хьалаш, шоай лоІамерча общественни творчески союзаштеи новкъостал ду, халкъа боахаме а вахара кхыча доакъошка а изобретенеши рационализаторски предложени юкъехкхулилга вІаштІехьдоакх. Авторий, изобретателийи рационализаторийи бокъонаш паччахьалкхено лорау».

Уж дешаш дац комментареш е эшаш. Цар хьадда хьагойт мел йоакхо ю паччахьалкхено советски сага. Вай парте а паччахьалкхено а ІалЬмате дукха низ, хьинар дІалу Советий Мехкара нах ди тІехьа хьалторо совйоалаш, ираз алсамдоалаш, машаре сигале йолаш бахийтара. Цхьабакъда, дунен тІа болаш ба герзашца мара мотт ца бувцараш а, кІайдар Іаржа, Іаржадар кІай да яхараш а. Вайна дика хов, котало царгахьа хургйоацилга, хила йиш а йоацилга. Советски халкъо лайнад тІемаш, лайний йоккхий халонаш, бала шелал, моцал. Вай дерригача лаьтта тІа гІолла латт, седкъаш а доахкаш, чурташ. Уж уттадаьд таханар вай ираз, доттагІал, машар, кортамукъале бахьан долаш моастагІашта турпала духьала лаьттараштa. Советски наха дика бовз тІема мах. НагахьацІа хургдац даь-да, да, мар, воша е йиша тІем тІа ца вувш, чов йинза виса. Цудухьа вайна массанена а ловр да лаьтта тІа тІом ца хилар, вай массане декхар да тІом яхача цу къизача дешах воай бераш лораде, царна тІема кІура бІарга ца байта.

Советски нах — машаре нах ба. Из дІахов дерригача дуненна а.

Советски нах чуйнна къахьегаш боахк. Хьалъеш латт керда промышленни гІишлош, дехкаш латт керда наькъаш, чуерзаеш латт космос. Иразе а хоза а да советски сага вахар. Нохч-ГІалгІай исторе чухь ший къаьстта моттиг дІалоацаш хургда вай республика керда Конституци тІаийца ди.

Саид ЧАХКИЕВ,
йоазонхо.

СВЕРДЛОВСК. С. М. Кирова цІерагІча Уральски политехнически институто шефство лелаю Байкало-Амурски магистраль юллача болх беш болча тайп-тайпарча институтий студенташта-заочникашта. УПИ каст-каста БАМа адресагІа дІаухийт точни гуманитарни дисциплинех йолча лекцей видеозаписаш чуйола посылкаш. Лекцеш дІаяззъю УПИ телевизионни центре. Уж ешараш ба института преподавателаш, хІаьта царца дІахьокх иалюстрационни материал а опыташ а.

БАМа поселкашка вІашагІъехкай видеомагнитофонаш оттаяь йола лаьрххІа аудитореш. ХІанз укхаза УПИ дІаязъяь йолча лекцешка ладувгІаш 900 гаргга студент-заочник ва. Цу тайпара аудитореш 20 мара яц, бакъда кастта цига хьахургья керда яраш.

Портативни видеомагнитофонаш атта дІа-юха оттае йиш йолаш я, керда аудитореш магистраль юллача кердача районашка вІашагІйохка башха хала а дац.

СУРТА ТІА: УПИ проектироване автоматикан инженерни графикан кафедра ассистент Э. А. Немчинова телекамера хьалхашка начертательни геометре курс ешаш йоал.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВИЗЗА ВОЛА БОЛХЛО

Къона болхло ва Гаврилов Владимир. Цудухьа аз чІоагІа тамаш йир «Сельхозтехника» Аргунски отделенерчар из хоаставича. Гаврилова беча балхах лаьца дукха дувц механически мастерске начальника, коммуниста Муталиев Іалаша а. Шийла дикагІа кхы хила йиш йоацаш газоэлектросварщик ва Владимир аьнна, лоацца характеристика елар цо цунна.

Из сихагІа го со сиха волца хайча санна Гаврилов къахьегаш волча мастерске чувигар со цун кулгалхочо. Лакхарча дегІара, куц долаш зІамига саг ва Владимир. Сийна ала экхийта еха машина ниІ дІахотташ воаллар из. Ший балхах тІехдика кхеташ волча цун кулгаш сиха лелар. Сварка яра даькъе цунна ца ховш цхьаккха болх а хургбац яхаш дувц І. Муталиева.

Ер диълагІа шу да Гаврилов Владимира «Сельхозтехнике» болх бу. Сварщика болх цунна Іомабир цун дас Александр Абрамовича. Цкъа шийга дІааьнар шоалагІа дІаала ца дезаш дика дІаэцар Владимира. ХІаьта хІанз цо кхоачашдеш дараш чІоагІа чоалханец бехктокхамец балхаш да. Автомашина двигателаш, карбюратораш, блокаш, дика тоае хов цунна.

«ХІара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржаяьча цо даим ший сменни нормаши тІанйца социалистически декхараши тІехкхоачашду.

Иштта Іомавеш ва цо дукха ха йоацпаш болх бе воалавенна сварщик Абдулмуслимов Хасмохьмад а. Укх деношка боккха кхаъ хиннаб Гаврилов Владимира а из къахьегаш волча коллективана а. ДІадахача шера цо даьха къахьегама толамаш белгала а доахаш цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль. Цу дезача совгІато дукхагІа дІадехилга кхетадеча цо кхы тІа а ший хьинар айдаь къахьег укх деношка.

А. АХМАТОВ.

БУРУВДЕТТАРИЙ ГІОНЧАШ

ЧІоагІа теркам тІабахийта Іомаю Нохч-ГІалгІай АССР керда Конституци Старогрозненски бурув тохара балхий управлене лаьттан ченаш техкараша. Къахьегама коллективашта йоккхий бокъонаш еннача республика кердача Конституцена жоп а луш, пятилетка кхоалагІча шера хІара балха ди хьинарерча къахьегамца белгалдаккха чІоагІо яьй бурувдеттараша. Шоай ерригa торонаши кхоачамаши оарцагІа даьха Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузача денга кхаь шера план кхоачашъе социалистически декхараш тІаийцад цар.

Шоаш тІаийца декхараш кхоачашдергхилар къаьгга хьахьокх цар доахача къахьегама толамаша. Бурув тохара пхе бетта план 25 мая тІехкхоачаш а еш, планал совгІа цу денга теха бурув 51 метр хилар. Цу юхедисача деношка кхы" эзар метр бурув техад управлене коллективо. Укх шера паччахьалкхенна 300 эзар сом пайда баьб цо.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьцад производственни гІулакхаш деча управлене коммунист Битюцкий Виталий Михайлович керте латтача база болхлоша. Цар бурувдеттараштa хадданза лоаттаю оборудовани, запасни оатхалаш, кхыйола инструменташ.

А. ТИЩЕНКО.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

БАЛХА НИЙСА ЛОСТАМ ТЕЛА БЕЗА

ИттлагІча пятилетка планаши социалистически декхараши кхоачаш а тІехкхоачаш а дара 1978 шера шоай де дезача гІулакхий программа санна тІаийцар республика къахьегамхоша социалистически яхь шерра йоаржаярах дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо.

Цу даькъе шоашта хоадамбола декхараш хьалхашка оттадаьд эггара массови йолча органаша — халкъа депутатий моттигашкарча Советаша. Из гІулакх толамца кхоачашдара мел эша хьалаш долаш да. Моттигашкарча Советий лохерча органий бокъонаш чІоагІъяь ца Іеш дикка шер а яьй, цар материальни база тоаеннай. СССР, РСФСР, НГІАССР Конституцеша законодательно дІачІоагІдаьд паччахьалкхен, боахама, социально-культурни декхараш кхоачашдеча моттигашкарча Советий лоархІам айбалар.

ХІаьта цигара хьадоагІа шоай территоре тІа йолча колхозаша, совхозаша боахама гІулакхаш чакхдоахача хьинаре дакъа лаца, лаьттах, техниках, минеральни удобренеех дикагІа пайда эца, къахьегама овсарлеи балха дикали айяра йоакхо е уж декхарийла хилар а.

Опыто хьагойт Совето шоай депутаташ боахамеи социальни дешаш къестадеча хьинаре дакъа лацара оарцагІбоахача, цу балха нийса лостам а телаш кулгалдеча иттлагІча пятилетка декхараш кхоачашдеча кІарагІдувлараш а беркатегІа хилар. Цу хьакъехьа пайдане балха опыт Іояьй Гудермесски района Суворов-Юртовски, Ачхой - Мартановски района Самашкерча, Шелковской района Червленская станицерча Советий исполкомаша.

Бакъда, республика юрташка боахам дегІабоалабареи социально - культурни гІирсаш хьалдареи гІулакх цар санна лелаеш йола Советаш дуккха дукхагІа хургьяр, нагахьа санна ерригача горрайисполкомаша царна лерттІа кулгал доре.

Масала, хьаэца безам ба са халкъа депутатий Шалински районни Совета исполком. Баьча тохкамо хьахьекхад района дуккхача моттигашкарча Советий исполнительни комитеташ халкъбоахама планаш кхоачашъелга Іалашдара, юртарчеи поселковни Советах долча Законо шоашта еннача бокъонех пайда эцара де эшар деш, колхозий, совхозий, торговлеи бытовой гІулакхаш деченеи предприятеи балха йоагІаш йола влияни еш, шоаш бу, организационно - массови болх хьалхашка латтача хоадамболча декхарашца бувзаш йоацилга.

Юрта Советий исполкомий сессешкеи заседанешкеи ханнахьа къестадац лакхе латтача органаша тІаийдаь соцамаш кхоачашдар, планаш кхоачашъяр, социалистически доалахье лорaяр, бедал, доагора материалаш электроэнерги кхояр мишта латт хьожилга.

Шалински юрта Совета чуйоагІа «Джалка» яхача совхоз шерагара шерага ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукци йохкара паччахьалкхен заданеш кхоачаш ца еш хьайоагІа. ХІаьта укх шера хьалхарча квартале боахама коллективо даьха хьокхамаш соахка цу юкъа хиначул я лохагІа да. Бетташ болча цхьан Іаттагара йоаккха шура алхха шин бетта 111 килограммагара 61 килограммага кхоачаш кІезигъеннай. ХІаьта паччахьалкхенга дулх дохкара план 21 процент мара кхоачашъяьац боахамо.

Из ишта дале а юрта Совета исполком вІаштта кхаь бетта цкъа ший сессе е заседане тІаийца социалистически декхараш кхоачашдарца, кхашкарча балхашта юртбоахама техника кийчъярца, минеральни удобренеш лоаттаярцеи цох пайда ийбарцеи, механизаторски кадраш кийчъярца дувзаденна дешаш ца дувцаш йисай.

Цу тайпара ледарло шийгара гойташ я Аргунски городской Совета исполком а. Цун территоре тІа я дукха промышленни предприятеш, кхо совхоз, торговле, общественни кхачан, бытовой гІулакхаш деча предприятеи йоккха сеть. Бакъда, цу Совета исполкомо город дІахо дегІайоалаяра, наха товараши тайп-тайпара гІулакхаши лоатталеча предприятеша шоай планаш кхоачашъяра, нах чубаха цІеноши культурни гІирсаши хьалдара дешаш шоай сессешкен заседанешкен дувцаш ца хиларал совгІа вІалла уж шоай балха плана юкъе а дохийтац.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да Гермечукски, Курчалоевски, иштта района цхьайолча кхыча Советий балха тІа а.

ГІулакх цу тайпара хургдацар, нагахьа санна Шалински райисполкомо колхозий, наха гІулакхаш лоатталеча предприятеи къахьегама гІулакхаш тоадара бола юрта Советий бехктокхам лерттІа айборе, царгара доагІар диза хьадехаре.

Колхозашка, совхозашка производство дегІайоалаяр е кхыдола гІулакхаш ше дувцаш хилча уж чуйоагІа юрта Советаш райисполкомо теркал ца еш моттигаш хиннай. ХІаьта из вІалла магийта йиш йолаш дац, хІана аьлча ший лохерча звене гІолла чакхъяккха декхарийла я моллагІа орган ше белгалъяь лини. Цул совгІа цу тайпарча хІамо юрта Совета бехктокхам меттел цун сий а дожаду.

Масала, «БІаьсти ювча культурай фу кийчдарах» дола дош а дийца укх шера 30 январе тІаийцача соцам тІа райисполкомо белгалдаьккхар, «Автуринский», «Джалка» совхозашка бІаьсти культураш дІаера эша фу кхоачамболаш кийчдари из кондицега дІакхоачадари гІулакх геттара воча хьале хилар. Бакъда, цу даькъе юрта Советий бехктокхам айбара, царгара доагІар хьадехара цхьаккха хІама аьнна дац. Цу тайпара кхоачамбоацар нийсдалийтар райсовета исполкомо бІаьсти кхашкара балхаш дара техника кийчъелга миштад хьожаш ше дош дийцача хана а.

Шалински районо кхоачашъянзар хьалхарча квартале юртбоахама продукци якхарен йохкарен заданеш, хІаьта юрта Советаша а кхоачашдинзар бахача нахагара дулх, шура, фуаш хьаэцара шоашта хьалхашка латта декхараш.

Иштта, юрта Советий оагІонгахьара дикка терко эшаш да район социально-культурно дегІайоалаяра дешаш а. ТІехьдоах укхаза унахцІенони культурни гІирсаш хьалдаь доахилга. Шоай территоре тІарча колхозий, совхозий, предприятей, организацей низаш цу гІулакха вІашагІтохара шоашта еннача бокъонех бизза пайда эцац.

Моттигашкара органий керттерча декхарех цаІ да ерригача къахьегама коллективашка, болхлошка, колхозхошка шоаш тІаийца декхараши встречни планаши кхоачашъяйтара эша хьалаш хьакхоллилга Іалашдар. Цу гІулакха цар айле деза массазарча комиссей, депутатски постий, хІара депутата хьинар.

НГІАССР Конституци тІаийца шу боахам дегІабоалабечеи социально-культурни гІирсаш хьалдечеи керда толамаш дахарца белгалдаккха декхарийла я моттигашкара Советаш.

В. МАРЗИЕВ,
НГІАССР Министрий Совета оргинструкторски отдела инструктор.

Кхоана-яйгача промышленноста болхлой Ди

Тегаш дола барзкъаш хозагIеи дикагIеи хулийташ, наьха хьашташ дизза кхоачашдергда яхача девизагIа къахьег Грозненски «Индпошив» фабрикана чуйоагIача модан бытен ЦIен хIамаш тегараша. Шоашта хьалхашка латтача декхарех тIехдика лоархIабу уж пятилетка кхоалагIча шера. Наьха заказаш кхоачашдареи продукци маьхала яккхареи пхе бетта план 105 процент кхоачашъяьй модан бытен цIен коллективо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа цо кхоачашдаьд 6 эзар сома маьха тайп-тайпара заказаш.

Иштта къахьегача коллективе кхыча бригадашта хьоккам телаш къахьегаш я В. Николаевас кулгалдеча хIамаш тегарий бригада. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъю цо. Предприятерча болхлоштеи барзкъаш доахараштеи юкъе яьржача социалистически яхье хьалха а латташ, башха-дика къахьегама толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна ба хIамаш тега мастераш Магомадова Хьава, Цукаева ТIаус, барзкъаш доахар Мусалян Алик, кхыбараш. Шоаш хьадеш дола барзкъаш дикен тIехдикен мара хилийтац цар. Цудухьа царна баркал яхаш дукха йоазош даьд заказчикаша предложене книжка тIа.

СУРТА ТIА: (аьттехьара аьрдехьа): барзкъаш доахар А. Мусалян, бригадир В. Николаева, хIамаш тега мастераш Хь. Магомадова, Т. Цукаева Грозный—Москва яхача маршрутагIа лелача поезда тIарча болклошта дола заказ кхоачашдеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАРЗКЪАШ—ХОЗАГIЕИ ДИКАГIЕИ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIанйца шу дузача денга кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш болча Грозненски производственни швейни объединене болхлоша дика къахьегама совгIат кийчдаьд яйгача промышленноста болхлой дезача денна. Продукци маьхала яккхара пхе бетта план 101,1 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьккхай 180 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Пхе бетта заданел совгIа арахийцай 21 эзар сом мах бола товарии продукци.

Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера пхе бетта объединене коллективо планал совгIа итташ эзараш сомаш пайда баьб паччахьалкхенна. Къахьегама овсарле соахка пхе бетта хинначул 12,5 процент лакхъяьй цо.

Овсаре къахьегарах кхоачамбаь Iеш бац объединене хIамаш тегараш. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу тегаш дола барзкъаш ма-могга дикагIа хилийтара. Цу гIулакха тIадерзадаь дукха балхаш ду укхаза. Барзкъаш, мишта тег хьожаш хаддаза тIахьожам лоаттабу, тIехдика мара продукци ца кийчъерашта моральни а материальни а поощрени ю, тегаш дола барзкъаш дикагIа хилийтара тIаерзаяь социалистически яхь йоаржаяьй хIамаш тегарашта, бригадашта, участкашта, сменашта юкъе. Цкъа дIаелча юха ца ерзаеш продукци дIайохийтаргйолаш къахьегаргда яхача системагIа болх беш ба беррига хIамаш тегараш. Цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ продукци кийчъяра йолча саратовски методагIа а къахьег цар. Цу методагIа къахьегаш барех моллагIчо брак йойя из цунга шийга дIайоаккхийт, бутт чакхбаьлча луш йола преми цунна ца хьожаеш соцаю. Цудухьа хIаране шише гIалат валар кхераш къахьег. Иштта хIамаш тегараша болх барах пхе бетта объединене дерригa тийгача барзкъех 98,6 процент дараш цкъа дIаделча юха ца дерзадеш дIадахийтар барзкъаш.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара доккха новкъостал дир продукце дикала управлени яра йола комплексни система производствана юкъейоаларо. Цул совгIа боаггIача боарамагIа болх бе йолаелар еррига службаш, дикка тоаелар хIамаш тегара технологи, къахьегама дисциплина, производства культура, лакхъелар къахьегама овсарле. 1977 шера 35 моделах тегача барзкъашта паччахьалкхен дикала Знак елар. Цу моделех тегаш дола барзкъаш чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши да. 1974 шера объединене ерррига маьхала яьккхача продукцех цхъа процент мара хинна яц паччахьалкхен дикала знак йола продукци. ХIаьта соахка ерррига маьхала яьккхача продукцех 10,9 процент йола продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш хилар.

Укх шера объединене хIамаш тегараштa хьалхашка латта декхараш доккхийн бехктокхамен да. Паччахьалкхен дикала Знак хьожаейтара аттестаци е езаш ба 34 изделена. Укх шера цар арахецa дош деннад из знак йолаш 300 эзар барзкъа, хIаьта маьхала яккха лаьрхIад из продукци 6,3 миллион сома маьха е ерригa маьхала йоаккхача продукцех 15,5 процент. Уж декхараш тIехкхоачашдеш ба хIамаш тегараш. Пхе бетта аттестаци яьй цар 31 моделах тегача барзкъана паччахьалкхен дикала Знак хьожаейтара. Пхе бетта планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийцай маьхала а яьккхай паччахьалкхен дикала Знак йола продукци. ХIара шера объединене мел тегача хIамаех 70—80 процент яраш кердача моделех тегаш я.

Ши-шегIа хьахинна лац уж къахьегама толамаш. Къаьстта дика вIаштIехьдаьккхад укхаза хIара балха денна — дикала Знакъ яхача девизагIа социалистически яхь йоаржаелга. ХIара дийнахьа яхье баьннараши даьхача толамий итогаш ю, уж дIайовзийт массанена объединене радио чу гIолла, цул совгIа цехашкарча, предприяте коа йолча социалистически экранаш тIа дIаяьзду массе цехий, филиалий хьокхамаш. Бутт чакхбаьлча химикий инициативагIа яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача цеха е филиала коллективана лу объединене карара кара теля ЦIе байракх ахчан премии. Цул совгIа цун сийна урагIйохийт ЦIе байракх. Из байракх хьан сийна урагIъяхийтай дIаяьзду хьокхамий доска тIа. Иштта яхь вIаштIехьяьккхача хIамаш тегараша доаха къахьегама толамаш денгара денга дикагIа хул.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIанйца шу дузача денга кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабу объединене хIамаш тегараша. Царех дуккхачар хIанзлехьа дикка тIехкхоачашдаьд шоаш тIанйца социалистически декхараш. Барзкъаш доахараша Хумидов Ширвани Iалаудиновичеи Исаев Амсудин Хасанбековичеи пхе шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, тIайоагIача пятилетка календарагIа къахьега ер кхоалагIа бутт ба. Пятилетка хьалхарча диъ шера план дикка тIехкхоачашъяьй объединенерча итт болхлочо. Царех я осноровщик Бабибажаева Наума Владимировна, маркировщица Карнаухова Раиса, хIамаш тегараш Котиева Марем, Суворова Татьяна, кхыбараш. ХIаьта пятилетка хьалхарча кхаь шера план хIанзлехьа кхоачашъяьй 160 болхлочо. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду яйгача промышленноста болхлой дезача цIейна.

Б. КОСТОЕВ.

МАССАНЕНА А ЙОЛА ИНДУСТРИ

Советски паччахьалкхено чIоагIа уйла тIаухийт халкъа эша товараш арахецача промышленноста доакъош дегIадоаладара. Царех цаI я яйга промышленность. Из даим дегIаухаш я. Текстильщикаша тIа-тIа дукхагIа арахец бIарг хьоасташ дола кIадаш, кIувсаш, гардинии хIамаш. Трикотажни, швейни, кога гIирса предприятеша дукхагIа арахец хоза, дегIа тIа товш, дика барзкъаш, кога гIирс. Цу дерригие а айду советски наьха вахара хьал.

1966 шера 30 мае ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиума Указаца оттадаьд цIей — яйгача промышленноста болхлой Ди. Из июна шоллагIча кIирандийнахьа дезду. Халкъа эша товараш дукхагIа хилийтара шоаш ца кхобеш яйгача промышленноста болхлоша къахьегарах ду цар иштта сий. Укх деношка вай цIаькхаза а уйла тIайохийт кхы доакъош санна яйга промышленность дегIайоалаяра дешаш къоастадаьча парте XXV съезда. Ховш ма-хиллара, иттлагIча пятилетке цу индустре дерригача доакъой продукци 26—28 процент алсамъяккха лерхI. Из хул 20—22 миллиард сома маьха. Шерлургья дикача кIадай, трикотажни швейни изделей, кога гIирса ассортимент.

Уж декхараш толаме кхоачашдеш да. Алхха 1977 шера мехка хьадаьд 6,8 миллиард квадратни метр кIадаш, 0,8 миллиард зипаш, 0,8 миллиард льняной, 1,6 миллиард квадратни метр даьре кIадаш. Тийга барзкъаш арахийцад 20,6 миллиард сома. Хьабаьб 735 млн. пар хоза гIирс. Продукци маьхала яккхара шера план тIехкхоачашъяьй отрасло. ТIехкхоачашъяьй продукци хьаяреи къахьегама овсарле айяреи план.

Халкъа эша товараш дукхагIа арахецара цхьадола дакъа юкъекхухь Нохч-ГIалгIайчен яйгача промышленноста болхлоша а. ДIаяхача нийслагIчен хIанзарча иттлагIчен пятилеткашка дукха уйла тIаахийтай республика яйга промышленность дегIайоалаяра. ЛоархIам боллаш гIулакхаш даьд отрасла низалаш дукхагIа хилийтараи материально-технически база керда гIирсаш хьалдара, болх беча производствашта реконструкци яра, оборудованена модернизаци яра чотах чIоагIъяран. Цо торо елар 1970 шераца нийсдича 1975 шера яйгача промышленноста продукци 32,6 процент алсамъяккха. Во дац яйгача индустре предприятеша укх пятилетка шин шера даьха хьокхамаш а. 1976—1977 шерашка цар ара а хийцай планал совгIа екха а екхай 3,7 миллион сома маьха продукци.

Отрасла предприятеша, кога гIирс беча фабрикагара дIаиккхача кхоачашъяьй пятилетка кхоалагIча шера пхе бетта план.

ХIанз республика яйга промышленность дика лард йолаш я дIахо дегIаяра. Цунна на чуйоагIа Грозненски производственни швейни объединени — производство лакхача боарам тIа вIашагIъелла предприяти, хIанзарча машинашцеи оборудованецеи Iалашъяь йола Грозненски кога гIирс бу фабрика, лакха овсарле йолаши эффективнои къахьегара дерригa хьалаш дола Назрановски трикотажни фабрика. Цар низалаша торо лу хIара шера 5 миллиони 850 эзари сом мах бола швейни хIамаш, 2 миллиони 200 эзари пар кога гIирс, 5 миллиони 700 эзари чухьанахьа дувха пазата барзкъаш арахеца.

Укх карарча пятилетке а чакхдоахаш да отрасла материально - технически лард чIоагIъяра, къахьегам вIаштIехьбоаккхилга эргадаьккха тоадара, болхлой вахара хьалаш тоадара тIадерзадаь балхаш.

1976 шера болх бе йолаеннай Грознера кога гIирса фабрика, швейни объединене бытовой корпус, хIанз шеръеш я № 26 йолча технически училища дешара - производственни база (мастерскеш, дешара классаш). Назрановски трикотажни фабрике арахеца доладергда наха чIоагIагIа хетташ дола кIада барзкъаш. Цо торо лургья чухьнахьа дувхаду барзкъаш 4,8 миллионагара 12 миллионага кхоачашде, уж хьаларга дIадодар лохде, рентабельность лакхъе, наха дукхагIа болх хилийта. Керда филиал хьалъе лерхI Жейрахьа. Къаьстта доккхий хувцамаш хул республика яйгача индустре флагмане — производственни швейни объединене. Укхаза дIахо а юкъекхухьаргья автоматически конвейерни линеш, лакха овсарлеи потокаш, производствана специализаци елга. Цунна лаьрхIа касталашха хьалъе лерхI 10 эзар квадратни метр юкъара производственни майда йола 4-эза вIаштIара яь корпус.

Керда лаьрххIа оборудовани, ахавтоматаши эIамигача механизаце оатхалаши юкъейоалайича хIамаш хьаярга дIабода къахьегам 12,5 процент лохлургба, къахьегама овсарле лакхлургья 14 процент. Объединене тIа-тIа дукхагIа уйла тIаухийт арахеца продукци дикагIа хилийтара. ДIадахача шера паччахьалкхен дикала Знака аттестаци яьй 35 модела, сийлен кхо са барг тIайолаш арахийцай 4,2 миллион сом таргга мах бола хIамаш, из планал дуккха дукхагIа хул. Дикала Знак йолаш хIанз арахец 12 тайпа барзкъа.

Укх шера 16—18 мае Грозне хиннача республика хIама хьакхолла низаш дIахорча дегIадоаладаран дIанийсдаран хетаяьча Iилма конференце къоастадир яйга промышленность дегIайоалаяра де дезараш а. Уж тIадерзадаь да болх беча предприятей низалех дикагIа пайда эцара, хIаьта иштта керда предприятеш хьалъяреи йолаш яраштa реконструкци яреи чотах уж дукхагIа хилийтара.

Грозненски производственни швейни объединене гIолла балхаш дергда технологи, изделешта моделировани, конструировани елга эргайоахаш тоаяра. Из чакхдаккхара юкъейоалае лаьрхIад лакха овсарле йола оборудовани потокаши, дикалга хьажара комплексни система. Юрташкара болхлой городе хьакхуварга дукха ахча (шера 300 эзар сомага кхоачаш) дIададаш хиларца дувзаденна нийсагIа лаьрхIад дIахорча Урус-Мартана, Шалински, Веденски районашка, Новогрозный яхача поселке филиалаш йоахкилга.

Кога гIирсаш деча декхар оттаду экономически, организационни, технически, технологически гIулакхаш чакхдахара чотах хIара шера 2 миллиони 200 эзари цар арахеца ассортимент шеръе, дикал лакхъе.

Республика яйгача промышленноста предприятешка шерагIа яржаш латт коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара социалистически яхь, балха юкъекхухь «ХIара балха денна — дикала Знак!», «Дикала пятилеткана — болхлой тешам!», «ХIаранена — кхоп бара лицевой счеташ!», «Уллув цхьаккха а тIехьавусар воацаш!» яхача девизегIа лелаю инициативаш.

Цхьайолча производствашка, чакхйоах дикагIйола швея, дикагIвола закройщик, дикагIвола затяжчик, дикагIвола штамповщик яха цIераш яхара йола конкурсаш. 4000 дукхагIа саг ва коммунистически хьисапе къахьегара болама юкъе дакъа лоацаш. Царех ба швейни объединене швеяш-мотористкаш Л. М. Кутиева, И. А. Алиева, Т. В. Суворова, З. К. Сержантова, М. С. Кириллова, П. В. Тримаскина, Л. С. Урсалова, Э. А. Асирьянц, В. Г. Гориченко, Е. Н. Сердечная, М. А. Котиева, Б. Х. Мирзоян, Грозненски кога гIирса фабрика болхло-фальцовщица Т. В. Красноухова, вырубщик И. Х. Мурадянц, запускальщица В. А. Орлова, прессовщик А. Г. Антонов, заготовщица С. С. Алгакова, Назрановски трикотажни фабрика швеяш З. М. Богатырева, Л. Нальгиева, Л. О. Чилиева, М. М. Гиреева, М. Долгиева, кхы дуккхабараш.

Парте XXV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, 1978 шера яхь йоаржаярах партеи правительстван Пнсьмо, новкъоста Л. И. Брежнева СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка волаш енна указанеш, цига цо даь къамаьлаш, ВЛКСМ XVIII съезде даь къамаьл кулге а лувцаш яйгача промышленноста болхлоша шоашта могар дергда кхы а дикагIа, овсарегIа къахьегара, арахеца продукци дикагIа хилийтара.

Кхы а шерагIа йоаржае еза производственни низалех, бедалах, материалех дикагIа пайда эцара, промышленни товараш дукхагIа а дикагIа а арахецара, производства эффективность айяра тIехьара социалистически яхь. «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яха тIахьехам хIара бригадана, цеха, ерригача производственни участкашка закон а хинна дIаотта беза.

Д. КУЗНЕЦОВ,
КПСС обкома яйгача, кхачан промышленноста, торговле отдела инструктор.

Укх тIеххьарча шерашка Грозненски производственни швейни объединенена чуйоагIача цехашта юкъе хаддаза хьалха латташ хьайоагIа шоллагIча цеха коллектив. Цулухьа кхычунга дIа ца кхоачийташ лелаю цо объединене карара кара тела ЦIе байракх а. Цеха хIамаш тегараша дика совгIат кийчдаьд яйгача промышленноста болхлой дезача цIейна а. Валови продукци арахецара пхе бетта план 103,2 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цар арахийцай 7 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. АссортиментагIа продукци арахецара паччахьалкхен план 102,1 процент кхоачашъяьй цеха коллективо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа тийгад 5 эзар совгIа барзкъа.

Паччахьалкхен плани тIанйца социалистически декхараши даим тIеххоачашдеш хиларца белгалбаьнна ба хIамаш тега мотористкаш Дельмаева Наташа, Дараева Зура, Монтаева Зайнап, Мудуева Зарган, кхы дуккха бараш. Шоаш мел кийчъю продукци дикен тIехдикен мара хилийтац цар. Цудухьа цар хьаду барзкъаш цхьаккха тайпа тIахьожам боацаш дIадохийт. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: хIамаш тега мотористкаш З. Монтаеваи, З. Мудуеваи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ИттлагIча пятилетка мулаш

ЛАКХАЧА ХЬУВКЪАМИЙ ФОРМУЛАШ

Вай мехка шерра дIаяйзай продукце дикала доалдара «львовски» система оалаш яр. Цун кIийле я изделей дикалгара меттел из дикал хьаялара духхьал е кхычахьа гIолла влияни еча производства звеньяшкара дIадехараш а чулоацаш йола предприятей лаьрххIа йола стандарт.

Система хьаяь я доалдара общи теоре универсальни принципаш тIа, цудухьа йиза юкъеяхьа йиш я (е езаш йола модификаци йича) боахама моллагIча дакъа а. Система аграрни вариантах, юртбоахама производствана из чуйоалаярах дувц АПН корреспондента Александр Гуревича дехарагIа парте Львовски областной комитета секретара Валентин Попова.

Лаьтта, климат, саг, техника, Iилма — уж фактораш ца лоархIаш юрта боахама доал де а, производства эффективности къахьегама дикалли лакхъе а йиш яц. Духхьал цIенхашттарча Iилман системага мара уж къоастаелга чуловцалургдоацаш йолча проблемай йоккха комплекс я из. Из хьаялехьа шераш дIаахийта дийзар аграрни производствана планировани яра а, вIаштIехьъяккхара а, хIаьта иштта технологии боахам лелабара еррига культуреи тоаяра а методаш тIагIертта лехаш.

Кердача система принципиально лоархIаме дола ларде латта хIама да боахама структура кхетамца вIаштIехьъяьккха хилар цо дIадехилга. Дувцар да колхозаши совхозаши чIоагIъяри царна юкъе къахьегам бекъари, колхоз, шийна сане йоаца продукци ара а хецаш, бе-башха ца хеташ кIезиг-кIезига дерригa де кийча хилара латта «универсальность» дIаяккхар.

Из проблема геттара актуальни я Iалама хьалаш массанахьа цхьатарра доацаши чоалхане а, из бахьан долаш цу е вокх культура хьувкъама тайп-тайпара влияни еш а долча Львовски областа. ХIанз областа хIара юртбоахама район ши-ший специализаци йолаш я. Кхетадеш да, из де тарденнад Iилма расчетий кIийлен тIа.

Специализаци логически бувзам болаш я производства интеграцеца. ТIеххьарча ворхI шера колхозаш вIашагIа а етташ доккхий боахамаш хьадари колхозех совхозаш яри бахьан долаш 158 боахам тIера боалаш кIезигъеннай областе колхозаш. Духхьал доалдара аппарат кIезигъяра чотах кходе вIаштIехьдаьннад бIаьш эзараш сомаш. Амма керттерадар из дац. Боккхача боахамa дикагIа тороаш я техникеи юртбоахама Iилманна карагIдаьннараши шерагIа юкъедоаладе, производственни расходаш кIезигъе. Цу тайпарча колхозашка дикагIа хул экономически дикалеи хьокхамаш.

Тахан областе ба дерригача бежанеи хьакхии дулхах аханел совгIа дар шоаш луш бола 73 боккха специализированни боахам. Паччахьалкхенга лакха дикал йола шура йохкара даькъе Украински ССР хьалхарча моттигех цаI Львовски областа я. ДикагIча сортех йола шура йохкарагIа, паччахьалкхенна дIачутела доахан дерста хиларагIа колхозашкеи совхозашкеи кхы тIа кхаьча пайда итташ миллионаш сомаш да.

ХIара боахаме бокъонца йолаш йола тороаш ларде а лувцаш, юртбоахама продукце дикала доал дара система уттабу боарам продукце дикала лохехьара лагIа да. Масала, Самборски района «Ленинец» яхача колхозе технологически стандартех цхьаьне къоастаю гураьха дIадийнача кIих гектара тIара 35—40 центнер чукхаьхьара порядок. Кхыча стандарташа регламентаи ю хIара гектара 400 центнер шекара свекла чуяра, кхетамца доахан дорстадара, хьайоаккха шура алсамъяккхара кхоачашъе езача процессашта. Цу тайпара стандарташ уттаю юрта боахама дерригача доакъой специалисташа, чIоагIъю колхоза правлене. Цар дIадехараш законабар санна низ болаш лерхI боахаме.

Цу тайпара дола дIадехараш хьалха а довзаш дар. Цхьабакъда уж кхоачашдаьдац аьнна, дIаюххедахача, цхьаннена а беш бехк бацар. ХIанз моллагIа стандарташа дIадехараш кхоачаш ца деш моттиг нийсъелча цунах ма-дарра дIаязду, хIаьта из материальни поощрена Iаткъа а Iаткъ.

ХIаране ши-шийна хетар дувцаргдоацаш, оттаь я «БаьцовгIаши хьайбаши леладеча балхаш дерий къахьегама дикала тIахьожам лоаттабареи мах барен» къаьстта йола стандарт, цо балха мах бу нийс балхах латтача системах. Баьча балха дикал лакха хилча, колхозхочоа лу тарифал совгIа 20 процент премии. Хьокхамаш лоха хилча, премии а кIезиглу.

Нийса хургдацар система керттера декхар во болх баьча сага бехк бар да аьнна хийтача. Лаьтта леладечо шийна ховшшехьа во болх бергбац е техникане лаьттанеи шийгара эша гIулакх ца деш а Iергвац. Из ший балха анализ е, ший гIалатий бахьанаш довза, хьалхашка увтта проблемаш кхетамца къестаяра наькъаш леха Iомаве веза.

Система хIара боахаме денна-денна беча балха норма хинна дIаоттаяйтара, цун лелара принципаши механизми бокъонца кхетаяйта еза колхозхой ерригача категорех болча болхлошка, эгтара хьалха доал деча звеноца а кхетаяйташ. Дешара центраш я областе дикагIйола колхозаш. ХIара цу тайпарча боахаме я болх беш лаьрххIа йола тIахьожама комисси. Комиссена юкъе ба — боахамий кулгалхой, специалисташ, колхозхой, ерригаш 15—20 саг. Масала, Городокски районерча «Большевик» яхача колхоза дикала комиссе структура, хIаранена керте латташ даькъа керттера специалист а волаш йолча ялх отраслеви группах латт. Цу группаша балха дикала тIахьожам лоаттабу баьцовгIаш лелаеча, хьайбаш леладареи доакъар кийчдареи сферашка, машинотракторни парка ремонти эксплуатаци еча, лаьттана мелиораци яраи цунах кхетамца пайда эцараи, колхозхошта культурно-бытовой гIулакхаш дара.

«Большевик» колхозе комисси болх беш йола ши шу даьннад. Продукце дикал лакхъяларагIа цу юкъагIа бIаьш эзараш сомаш тIакхийттай колхоза доходаш.

Дикала доал дара система юкъейоалаяра чоалхане а дукхача планех латта а болх булургбац координирующи центр ца хилча. Львовски областе цу центра декхар кхоачашду парте областной комитетерча дикала йолча комиссе. ТIахьожама функцеш, кхоачашъелга тIадиллад парте районии комитеташка юрта боахама областной управлене, хIара колхозеи совхозеи вIашагIъеххача цунна тарраргча комиссешта. Балха моттигашка дикала тIахьожам лоаттабу 5—7 сагах латтача производственни группаша. Укх шера денз колхозашка керда штатни единица юкъейоалаяьй — дикала вола инспектор. Кхыча дешашца аьлча, дикалах бола бехктокхам оттабаьб дерригача боарамашкеи лостамашкеи.

Лаьтта леладечун къахьегам Iилманца вIаштIехьбоаккхареи доал дареи принципашца бувзаро торо хулийт кхетамагIеи беркатегIеи болх бе.

(АПН).

IАЛАМА ДИЙНА ПАМЯТНИКАШ

ХьатIакхаьчад ахка, Лила мосийнъеннай баьцаш, гаьнаш, кIотаргаш. Оалхазараш хьадаьхкад, Iалама хозал екаю цар бе-беча оазаша. Иштта хозача укх деношка мишта Iелургва аргIе, хьунагIа, лоамашка, хи йисте ца водаш?! «Вай хьамсарча Iаламах безам болийтара»... тIахьийхар кагирхой Л. И. Брежнева укх шера 25 апреле ВЛКСМ XVIII съезде ше къамаьл деш.

Хозеи бе-беи да Нохч-ГIалгIайчен Iалам. Къаьстта лораеш лелае еза боккха Iилман, дешара-сердалон, культурно - исторически, эстетически, унахцIенала лоархIам болаш йола Iалама шоай тайпара моттигаш, дийна, памятникаш.

Нохч - ГIалгIайчен Iалам лорадара общества инициативагIа республика Министрий Совето Iалама памятникаш хиларах тарра геолого-морфологически, хин, ботанически, Iалама кхыча объектай перечень чIоагIъяьй.

Царна шоай тайпара мехкдаьтта 2 хьаст ба Ножай-Юртовски районе. ЦаI малхбузехьарча оагIорахьа Самсир яхача юрта йистте ба гуччахьарча кварцеви гIомара майдан хьисапе, 100 квадратни метр моттиг чулоацаш. ГIомара юкъера хьаух кIув санна Iаьржа мехкдаьтта. ШоллагIа мехкдаьтта хьаст Доккха Ярык-Су яхача хин атагIа кертехьа ба. Цига лаьтта аьттIача гIолла хьалтIаювл тIерча мела известнякаш.

Теркалбе мегаргболаш ба Курой яхача юрта гаьна боацаш, советски районерча Чамги яхача юртагахьа бодача наькъа йистте Чанта-Аргунах хьакхетача Кериго яхача хин атагIа боалла Куройски углекисли соляно - щелочни хьаст («Нарзана» тайпара). ХIанз денз дIа Iалама дийна памятник да из.

Лакхача лоамашта юккъе уллача Кезана - Iамах ала а доагIаш оал Нохч - ГIалгIайчен Iалама жIовхьар. Форда тIара хьалбистача 1870 метр лакхача метте Дагестанацарча доазон тIа Ведана районе ба из. Кагирхошта салаIара дукха езаенна моттиг я из, чIоаггIа лораеш лелае а еза.

КIезигагIа бовз Советски районера Дай яхача юрта 8—10 километр мара гаьна боаца Безеной-Iам. Листача шера гIа долча лоамарча хьуна юккъе Шаро-Аргуна АтагIа Чародо яхача лоама юхе да из Iалама памятник. Из Iам боккха бац, 4 метр кIоарга а ба, хIаьта законо лорабеш а ба.

Ачхой - Мартановски районе Осу-Хий яхача хин атагIа, 1533 метр лакхача хозача моттиге лоамашта юккъе ба Галанчеж яха Iам. Iама гоннахьа лоамара сийнача баьций даьгIенаш я, гоннахьа тIаьннай михай хьу, дIахьежача бIаргагуш дагIа березай сома хенаш. Iама гаьна йоацаш боккъал хоза дийхка хьу я. Iаламо ше йоакхо яьй укхаза Заповедни моттигаш кийчъяра.

Iалама памятникаш да аьнна чIоагIдаьд Шолжа кортеи Армхи курортера кхо километр гаьнара Армхински кхуркхолги, хIаьта иштта Армхински дийхка хьу. Цо дIалоац 12 гектар. Гаьний ха — 70 шу да.

Ботанически памятникаш да аьнна хьакхайкаьй Шелковской района Червлении станицера 9 километр йола Арнаутски дийхка хьу. 1915 шера гIомарий ара 5 гектара тIа дIаегIа хиннай из хьу. Цу хана денз хIанз юхейнса 0,4 гектара тIара 107 га йисай. Цига ягIа укхазарча климатаца хьатаръенна крымски дийхки австрийски дийхки. Арнаутски хьу боккха Iилман лоархIам болаши Къулба - Малхбузен Прикаспе яьссача ара алхха ше мара йоацаши я.

1954 шера Гудермесски районе 1 гектара тIа дIаегIаяр Джалкински дийхка хьу. Вай республика из миIинг хозъяьй цун гаьнаша.

Урус-Мартановски района Алхазурово яхача юртара кхо километр дIахо ваххача климатаца таръяр духьа 1937 шера 5,5 гектара тIа дIаегIаяр буача попий гаьний хьу. Попаша сом луши специалисташта Iилман лаборатори йолаш вай республике алхха ше цаI мара кхы йоаца моттиг я из.

Чернореченски форда йистера Грозненски дендросад 1966 шера гурахьа дIаегIаяр Октябра 50 шу дизара сийна. Город Грозне эгтара белгалагIча моттигех цаI а хинна дIаэттай из. Цига хозахеташ болх школьникаши туристаши, вай городе баькха хьаший. Шоай шоллагIа даьхе а кораяь укхаза хьалкхувш я массе континентера 200 совгIча тайпара гаьнаши кIотаргаши. Октябра 60 шу дузаш 12 гектарага дIакхоачаяьй дендросад.

Хьурмат деш лораю наха цхьаццайола гаьнаш — белгалъяьннача событей тешаш. Шерра йовзаш я Мангышлак яхача ах гIайрен тIа Тарас Григорьевича Шевченкос цхьан хана дIаегIа кIотаргаш. Хий доацача Казахски яьссача ара 7 шера чIоаггIа къахьийгад поэта баьццара гIа теха хьу яьсса ара хьалкхийтар духьа. ХIанз теркаш латт укхаза цу тайпара хьу заповедни я аьнна хьакхайкаьй из.

Шелковской районе Парубок яхача поселкана юхе Iалаьмате йоккха нажа га ягIа. Цун хи 180 сантиметр сома ба, 26 метр лакха я из, ха — 300 шу да цун. Цига ший даь наьна гаргара нах болча метте хьоашалгIа вена хиннача М. Ю. Лермонтовна бIаргаяйна хила а мег из га. Шелковской лестничестве ший тайпара кIай мих ягIа. 170 сантиметр сома ба цун хи, 24 метр лакха я из, 140 шу даьнна а я. ДIаяхача бIаьшерене чулелаш тайп-тайпара дуккха оакхарий а долаш йоккха нажа-михай хьу хиннай укхаза. Вайцига Кавказе вена волча хана укхаза чарахье иха хила мег Л. Н. Толстой, хIана аьлча дIадахача гаьнарча хIаман теш я цу хана денз таханарга яьнна мих.

Шаккхе га — патриарх законо лораеш я. Вай республикера белгалагIа йола Iалама хоза моттигаш хIанз а ерригаш а йовзаш яц, цудухьа хIара гражданина декхар да уж хьалахара новкъостал дар, уж йола моттигаш хьахьехар. Бокъонца СССР кердача Конституце № 67 йола статья кхоачашъяр хургда из: «ССР гражданаш декхарийла ба Iалама хьурмат де, цун рузкъа лораде».

И. ЭСТЕРЛЕ,
Нохч - ГIалгIай ВООП штате йоацача пропаганда отдела заведующе заместитель.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Гуантанамора Хуан Маринельо цIерагIа полиграфически комбинат — Кубан Германски Демократически Республикаи вIаши дIа-юха леладеча вежарашха долча гIулакхех хьахиннар. Цун проектни мощность — шера 20 миллион книжкеи 1 миллион журнали. Соахка болх бе йолаялийтача цу предприяте торо хулийт кхы а дикагIа бахача наха эша политически, Iилма-технически, художественни, дешара литература арахеца.

ЧИГИРЬ Натале сурт.
ТАСС фотохроника.

«Китайски пена» тIехьашка

Эскар, Iаьдал, политика

Иштта корта а болаш йола кIирагIа цкъа арадувлача «Перспективы» яхача польски газета тIа кепатеха статья хIанзарча пекински кулгалхой курс Китайна милитаризаци яра тIаерзаяь хиларах дувцаш я. АПН кийчъяьй из дешараш кIезигдукха лоац а яь.

Дунен кепайоазон тIара Китаех йола материалаш ешаш хилча гуш да царех дукхагIъ яраш эскар дувцаш хилар. Цун эггара хьалхара бахьан да герзашцарча низашта сихха модернизаци а йойла, цар лоархIам паччахьалкхене керттера лиз беш лакх а болба аьнна лозунг арадаьккха хилар. Из бе башха ца хеташ хила йиш яц цхьаккха а, хIана аьлча ярахкара политика гуччахьа тIом хьоабара тIаерзаяь йолаш паччахьалкхе Китай мара яц укх дунен тIа хIанз укх сахьате.

Цу мехка ерриг политически структура Iаьдала кIийле йолча эскара тIа хьаяь я. Политически системе из къаьстта положени йолаш хилар Мао Цзэдуна концепцегара хьадоагIаш да. Практически из чакхъяха йолайир 60-шераш юкъекхачалехьа, Мао Цзэ-дуни цу хана оборона министр хиина Линь Бяон «сийлахь-вокккхача кормчена» хетараш дизаа къоабалдеш боацача партийни деятелашта духьаларча политически къовсама эскар кийчдеш. Из бахьан долаш эттача ситуацех партийни паччахьалкхени аппарат лоацаелар, хIаьта эскаро (1967 шера денз) Iаьдал шин бе деллар. Цу хана денз бIарчача итт шера ЦК-и Политбюрои составерча нахах аханега гIорташ бараш тIема гIулакхаш тIара нах ба.

Герзашцарча низий паччахьалкхен системера положени массанечул тIех хилар эскаро оборонаца дувзаденнача декхарел совгIа чура декхараш а кхоачашдеш хилар бахьан долаш да. Цунна тIалатт мехка порядок оттаярах бола бехктокхам, цо кхоачашъю милице а общественни кхерамзлен органий а функцеш. Из духьал лаьттай хIанз латта а латт йолаш йолча режима оппозиционни лерхIача низашта. Иштта, «культурни революци» йолча хана, 1974 шера, Ханчжоу эскар, танкаех а йоккхача топех а пайда а эцаш, духьаллаьлар забастовка яьча болхлошта. Эскаро хьинаре дакъа лоацаштта «Линь Бяонеи Конфуцияни критика яр», «виъне банда» гIулакхаш гучадахар санна йолча тайп-тайпарча политически кампанешка.

Белгалдаккха деза, Китае эскар политически привилегеши деккараши долаш хиларал совгIа, Iаьдало къаьстта йоакхош а да. Иштта, масала, 70 шерашка мугIарерчоан зIамагIча командни составагIарчон бетта 24 килограмм маькх лора, из болхлоштеи интеллигенцеи луш хинначул шозза дукхагIа яр. ТIема гIулакхаш тIарча наьха алапеш граждански чарел лакхагIа да.

ТIема гIулакхаш тIарча барий политически аппаратацеи цунна керте латтаращцеи айхха бувзамаш хилар бахьан долаш Китая кулгалхой фракцешта бекъабалар эскарга а кхаьчал, хIаьта шин аргIанна из бахьан долаш тIема гIулакхаш тIарча барий тайп-тайпарча группировкашта юкъе вIашка герзаш а детташ довнаш хиннад. Иштта хилар «культурни революци» йолаеннача шоллагIча шера, тIаккха 1971 шера («дело Линь Бяо»), тIеххьара, 1976 шера «сийлахь-вокккха кормчи» кхалхачул тIехьагIа, цо йита тIехьале бахьан долаш къовсам латташ.

Факташа тешал ду, нагахьа санна тIема аппарата керте лаьттараша хьаллоацаш ца хилча, маоистски группировкаех цхьанне а толам баккха вIаштIехьдарг ца хилара. Из къаьгга хьагойташ да «виъне банда» йохаяр. Из йохайир герзашцара низаш цунна духьала далар бахьан долаш. ЛоархIаш болча военачальникашта дишла цар Цзян Цинана тIехьалаттараша 1967 шера тIема гIулакхаш тIарчарна духьал кампани йолаяр, тIаккха 70-ча шерашка «халкъа ополчени» — предприятешкара, школашкара, юрташкара воспизированни организацеш бе йохка а эскара духьал яха а гIертар. Военачальникаша хьаллаьцар маоистски кулгалхоех эскар сихха дегIадоаладарси цунна модернизаци яреи наькъаца шоай великодержавни уйлаш кхоачашъяра новкъостал дергда аьнна хийтта дакъа. ХIаьта уж тIалат а баланзар. ВСНП Массазарча комитета сессе йIаьхйир эскаре гIулакх ду ха. Цул а хьалхагIа санкци еннаяр малхбузен державаша леладеча герзий кердагIдола тайпаш эца.

Маоистски концепцех Китая тIема потенциал могаргдолаш хила еза цу паччахьалкхенга дунен халкъашта юкъерча политике керттера держава хулийтаргйола китайски кулгалхоша шоашта пайдана доацаш лерхIача позитивни хувцамашта хьинаре духьаллоатталургйола позицеш лувцийта. Пайдане цар лерхIараш да дунен халкъашта юкъера хьалаш ирдергдола, тIема кхерам чIоагIбергбола, из хилча Китай юстара латтаргйола тIема конфликт гаргаозаргйола гIулакхаш.

Кхераме доацаш лархIа йиш йолаш дац хIанз герз хьаделга сихдаьча хана Китай НАТО-ца юкъарчал доацаш гIулакхаш леладари шинна а оагIонах хIаранена вокхо герз дукхагIа хьадича дикагIа хеташ хилари. Шоашта дагалаттар кхоачашдара шакихе а гIерт мифически «советски кхерамах» пайда эца. Китаях аьлча, цу «кхерамо» лоархIамера йола чура функци а кхоачашъю: цо гIо ду «тIема кийчле» яхача лозунгах общество оарцагIъяланза ярг ца хилар кхайкаде. ТIема психозо гIо ду эскара позици чIоагIъе, цун доал дара роль лакхъе. Цхьабакъда мехка милитаризаци яра курсо Iалаьмате доккха зе ду, хьалхарча аргIанна китайски халкъа шийна.

(АПН).

ЕР ХОЗА ДА

Цхьаь — полюсе кхаччалца

Цу дийнахьа дунен агентетвай телетайпаша укх тайпара хоам бир: «Наоми Уэмура Къилбаседа полюсе кхаьчав 1 мая Iуйрийна 4 сахьати 45 минути яьлча». Цу тайппара, японски путешественниках дунен тIа эггара хьалха цхьаь Къилбаседеи полюс тIа кхаьча саг хилар.

5 марта 37 шу даьннача Н. Уэмура Эллесмер гIайрен тIарча Эдварда мысера (Канада) старт йир. 55 ди дийзар цунна жIалеш дежача соалозаца 800 километр никъ а баь, дунен тIарча дукхкхача Арктика тохкамхошта цига кхоачилга дагадаьллача а дагаIоаллача а, ще сатийсача моттиге кхача.

Цу дийнахьа Японе премьер-министра Такэо Фукуда укх тайпара дешаш тIадола ловцабоаккхаш телеграмма яхьийтар денал долча путешественникага: «Се японец хиларах тарра, аз чIоагIIа доккхал ду хьох. Кхы а йоккхагIйола халонаш тIаоттаргья хьона дIахо». Ховшма дий, цIаккхача бе безар кIезига никъ мичаб Уэмура, хIаьта, хетаргахьа, цо баьчул а халагIа хила мегаш а ба. 5000 километр ваха веза цун шийл путешестви чакхъяккха лархIа безам болаш из волча къулбехьа Гренланди хаддача кхача. Бакъда цхьа дакъа никъ из Гренланде «кхоачавергволча» самолетаца бергба цо. Цхьабакъда, цу денал долча путешественника даь даьккхачо а цепбоах нах. Фу дар цу халача наькъ тIа цунна ца нийслуш! Наькъа ваьннача диълагIча дийнахь кIайча чайво палатка чу а ийкха цун ерригa провизи йиаяр. Г. йийзар из схаиза ена хьаша — цун дулхо юхаметтаоттадир цо диачун цхьадола дакъа, кхы эшаш хиинар Эдварда мыса тIара самолетаца дахьийта дийзар. Халонаши кхерами гIа массазза баккха нийслора путешественника. Цкъа массехк ди даккха дийзар Уэмура шелал оттарга хьежаш вагIаш, духьал нийсъеннача массехк метр йолча полыньях ша ца бича дIахо ваха йиш йоацаш.

«Дага а доацар» хилар Уэмура цхьан лайкана. Цо ялх кIазилг йир. Нана а, цун кIоригаш а «доккхача лаьтта» дIаяхьийта йийзар.

Японски путешественнико «доккхача лаьттанцара» бувзам хоадабацар. Уэмура шийца йихьача портативни автоматически устройство хIара минута массазъял дIайохийтар эфире позывнеш: царга гIолла путешественника гIулакхашка хьожаш яр йийшача минута цунка оарцагIъяха кийча хинна лаьрххIа группа.

Уэмура духхьашха ловш вац цу тайпара халонаш. Из цаI мара вац дунен тIа Азера Джомолунгму, Африкера Килиманджаро, Европера Монблан санна долча лаьттан ерригача континенташ тIарча эггара лакхагIдолча лоамий бовхьамашта тIаваьнна саг. 1968 шера цо никъ бир Амазонка яхача хи тIа гIолла.

ЦIавеча а салаIа дагаволаш вац Уэмура. Цо хоам баьб ше Къулбехьеи полюсага а кхача дагаволаш хиларах... цхьаь.

В. КОСТЫЛЕВ.
(ТАСС).

НАХА ПЕРЕПИСЬ ЯРА ЕЧА КИЙЧОНАХ

Республика городашкеи юрташкеи 1979 шерара бахача наьха Еррисоюзни перепись яра хIанз аргIанара лоархIаме этап хьатIаэттай. ХIара административни района, города, Грознерча хIара района лаьрхIа перепись яра оргплангаш оттаеш я.

Из чакхъяккхара хетаяь статистически управлене районни, городской информационно - вычислительни станцей начальникашца, госстатистика инспектораща совещани чакхъяьккхай. Цига дIадовзийтар инструктивни документаш, практически занятеш йир.

Бахача наьха перепись яра йолча организационни плана кеоттера разделаш ераш я: района е города доазув переписной отделаш, инструкторски е счетни участкаш еш лекъар, перепись еча болхлой знанеш инструктаж ярца тахкар, из болх бара кадраш тоI е таIац хар, переписа лоархIам дIабовзийташ наха юкъе массово-кхетама болх бар.

Перепись яра оттаяь оргпланаш горрайисполкомашка июнь бетта йийцачул тIехьагIа статистически управлене хьачулургья. ТIаккха уж хоадам болаш тохкаргья.

Оргпланаш госстатистика органаша оттаю, цу гIулакха района е города территори дика йовзаш бола районни, городской организацейи моттигерча активен болхлой юкъе а озаш.

Чакхъяьхача мероприятеша хьахьекхал республике 70 переписной отдел, 473 инструкторски 1980 счетни участкаш хьае езаш хилар.

Республике бахача наха перепись яра веррига а хья а хержа исполкомашка чIоагIваьчул тIехьагIа Iомавергва 3 эзар саг, хIаьта больницашка, санаторешка, салоIача цIеношка, школашка-интернаташка, гостиницашка, колхозхой цIеношка, машинаькъеи автобусни станцешка, аэропорташка из болх беогбараш тIатехача 3200 саг.

Эггара дукхагIа переписной отделаш вIашагIйохкаргья республике дукхагIа нах бахача Шалински районе. Укхаза хьаергья 8 отдел, 43 инструкторски 189 счетни участкаш. Цул совгIа больницашка, школашка-интернаташка кхы тIа 2 инструкторски 16 счетни участок ергья.

Городашка счетни участкаш вIашагIйохкаргья цIенош дагIара хьисап, уж вIаштIардаь хилар, улицашка сердал хилар теркал а деш, хIаьта юрташка участкаш хьаеча хана уж юрта Советашта гаьна е юхе хилар теркалдеш.

Из боккхеи Iалаьмате лоархIамеи бола болх толамца чакхбаккха йиш хургьяц моттигашкарча советски органий новкъосталца мара, комсомольски, профсоюзни организацеша, перепись яра гIонна йолча комиссеша хьинаре дакъа а лоацаш.

Перепись яра гIонна йола комиссеш къаьстта доккха новкъостал де декхарийла я перепись яра кадраш хьакъоастаяра. Из деча хана хьалха цу балха дакъа лоацаш хинна нах юкъеозилга Iалашде деза.

Бахача наха перепись яра гIулакх боккха халкъбоахама лоархIам бола хIама да, цудухьа халкъа депутатий городской, районни, юртий Советаш, еррига общественность декхарийла я цу гIулакха еш йола кийчо шин ханнахьеи дикеи чакхйоаккхилга Iалашде, цу даькъе паччахьалкхен статистика болхлошта массе тайпара новкъостал де.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕ

Цхьа дика белгало йолаш хилар мехка футболах йолча чемпионата «А» класса хьалхарча лигерча командашa чакхъяьккха йийттлагIа тур. Шоайла нийсса очкош екъаш цхьан вIашагIкхетаре къастанзар командаш. Цхьабакъда совле массанахьа а хIана яц аьнна фусамдаьшка хилар. Хьаьший котбоалаш цхьа ловзар мара чакхдаьннадац: шоай стадионе Ростоверча СКА яхача командаца ловзаш счет 0:3 а йолаш нийшай Орджоникидзера «Спартак».

ХIаьта кхыдола вIашагIкхетараш иштта чакхдаьннад: «Кузбасс»—«Карпаты» — 2:0. «Уралмаш» — «Спартак» (Ивано - Франковск) — 3:0, «Крылья Советов» — «Нистру» — 2:1, «Кубань» — СКА (Одесса) — 3:1, «Памир» — «Таврия» — 2:1, «Металлург» — «Колхозчи» — 2:1.

СССР ФУТБОЛАХ ЙОЛЧА ЧЕМПИОНАТА «А» КЛАССА ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕРЧА КОМАНДАЙ

ТАБЛИЦА

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1. «Крылья Советов»	13	9	2	2	19—8	20
2. «Кубань»	13	8	4	1	22—9	20
3. СКА Р.	13	6	5	2	21—11	17
4. «Торпедо»	13	6	4	3	19—15	16
5. «Нистру»	13	6	3	4	16—14	15
6. «Карпаты»	13	6	3	4	15—12	15
7. «Динамо» Мн.	13	5	5	3	19—14	15
8. «Кузбасс»	13	6	2	5	16—12	14
9. «Терек»	14	6	2	6	17—20	14
10. «Таврия»	12	5	4	3	19—12	14
11. «Жальгирис»	13	3	8	2	15—12	14
12. «Памир»	14	3	8	3	12—11	14
13. «Спартак» И.-Ф.	13	5	2	6	14—23	12
14. «Шинник»	13	3	5	5	8—13	11
15. «Уралмаш»	13	4	2	7	9—15	10
16. СКА Од.	13	3	3	7	12—19	9
17. «Колхозчи»	14	2	5	7	13—21	9
18. «Металлург»	13	2	5	6	9—18	9
19. «Спартак» Орд.	14	3	2	9	10—18	8
20. «Динамо» Л.	13	2	4	7	12—19	8

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

10-ча июне

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Кинозала фойе. Болх беш хургья ловзара автоматаш. 15.00. Книжкаш деша зал. «Халкъо доал ду паччахьалкхенна» яха беседа. 16.00. Болх беш хургья шахматаш езарий клуб. 17.00. Лекционни зал. «Дагалаттар» яхача кинолекторе дувцаргда тайп-тайпарча кинофильмаех лаьца. 18.00. Ахканара кинолекторий. «СССР дунен халкъашта юкъера хьалаш» яха лекци. 19.00. Ахканара халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. Художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Кинолекторий. «Нохч-ГIалгIай прогрессивни традицей дезале кхетам балара лоархIам» яха лекци. 19.30. «Саги закони» яха кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх беш хургья тайп-тайпара аттракционаш. 19.00. Ахканара кинолекторий. «Европейски кхерамзлен проблемаш» яха лекци. Документальни фильмаш гойтаргда.

11-ча июне

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Кинозала фойе. Болх беш хургья ловзара автоматаш. 15.00. Книжкаш деша зал. «Халкъо доал ду паччахьалкхенна» яха лекци». 16.00. Болх беш хургья шахматаш езарий клуб. 17.00. Лекционни зал. «Дагалаттар» яхача кинолекторе дувцаргда тайп-тайпарча кинофильмаех лаьца. 19.00. Ахканара халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Яйгача промышленноста болхлой Денна хетадаь дукхкхача наьха сакъердар. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий. «СССР-е яйга промышленность дегIаяр» яха лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. Художественни самодеятельноста концерт. 19.30. Тематически фильмаш гойтаргда.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 июнь
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Кагирхой творчество». 9.25 — «Талант» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Керттера конструктор» яха йиълагIа сери. 10.35 — «Дай-ноаной, шоана! 11.05—«Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.35 — «ДикагIдола товараш — дукхагIа!». 12.05 — «Музеяшкеи выставочни залашкеи гIолла». Москвера художественни выставкашкара репортаж. 12.35 — «ДIалохк РСФСР заслуженни артистка Москвитинас» (арфа). 12.50 — «Москвичка» яха телевизионни клуб. 13.50 — «Спортлото» тираж. 14.00 — «УнахцIено» яхача программа почта. 14.45 — «Музыкальни абонемент». «Къона оперни иллиналархой». РСФСР заслуженни артистка Григорьева. Передача дIахьу СССР халкъа артиста Петрова. 15.15 — «ДоттагIалл» яха телевизионни журнал. Интервидени. 15.45 — «Пушкина хетаю». Фадеева цIерагIча литераторий Центральни ЦIагIара передача. 17.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа». Передача дIахьу Дроздова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сэмбо» яха мультфильм. 18.35 — «Иллли-78». 19.05 — Вахтангова цIерагIча Паччахьалкхен академически театра «Ситуаци» яхача фильма-спектакла премьера. Автор — Розов. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Салют, фестиваль!». яха кагирхой программа. 23.00 — «Доазол дехьарча эстрада ашараш а муйамаш а». Передача йистеньача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.50 — «Тамашийна хоза кхобос». 15.00—«Классе йоаца урок» яха фильм. 15.05 — «Телехьажархочо хаттараш ду, критика ю, хьехамаш ду». 15.35 — «Iаьржа доазув» яха фильм. 15.55 — «КIай пароход» яха художественни фильм.

11 июнь
I ПРОГРАММА
ЯЙГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — «Зарядка е дIаоттал!». 8.55 — «Гелиос» яхача МГУ вокальни ансамбла концерт. 9.30 — «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!». Интервидени. 11.00 — Берашта дола фильм. «Капитан Нэмо» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ШоллагIа сери. 12.10—«Сигулдены» яхача берий ансамбла концерт. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Итале вIашагIтеха команда — Аргентина вIашагIтеха команда. Аргентинера передача. 15.30 — Тахан яйгача промышленноста болхлой Ди да. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР яйгача промышленноста министр Тарасов. 15.45 — «Шуй письмоех». Яйгача промышленноста болхлой Денна йола музыкальни программа. 16.30 — «Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.05 — «Арена ритмаш» яхача фильма-концерта премьера. 17.30—Мультфильмай программа. 18.00—Кердадараш. 18.15—«Киноникъбара клуб». Передача дIахьу Сенкевича. 19.15—«Иллеш доах РСФСР заслуженни артистка Пахоменкос». Ленинградера передача. 19.45 — Центральни телевидене экрана тIа эггара хьалха. «Сийлахь - вокккхача дувцараш дувцачун къайле». «Баранов». Художественни фильм. (Чехословаки). 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Футболах йола дунен чемпионат. Швеце вIашагIтеха команда — Испане вIашагIтеха команда. Аргентинера передача. Йистеньача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.00 — «ЗIамига мераж» яха телевизионни фильм. 15.00 — «Яйгача промышленноста болхлошта дола концерт» (гIалгIай меттала). 15.30 — «Николай Бауман» яха художественни фильм.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 9—14 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 20—25, Грозне 23—25 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 21—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правленеи «Сердало» газета редакце коллективои чIоагIа хала а хеташ кодам бу редакце юрта боахама отдела заведующега З. А. Даурбековга цун воI

МУХЬМАД
кхалхарах.

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАЧА ХАНА ЦIЕРАШ ЦА ЮВЛИЙТАРА ЛЕЛАЕ ЕЗА БОКЪОНАШ

Ялат чуэцача хана цIераш ца ювлийтара де деза балхаш чакхдахара бола бехктокхам колхоза, совхоза, кхыча боахамий кулгалхошта тIабужабеш ба.

Колхоза правлене решенегIа, совхоза е кхыча боахамий директора приказагIа хьожабе беза ялат чуэцача хана болх беш хургйолча ерригача юртбоахама машинаштеи автомобилаштеи эшаш йолча цIерашта духьаларча устройствашца, юххьанца цIи йоаяра эшача средствашца уж Iалашъяра бехктокхаме бола нах.

ЦIераш ювлаш ялат доврдоацаш гIулакхаш вIаштIехьдахара кхоачашъе еза ер бокъонаш:

Ялат чуэцаш йола машинаш кийчъяри оборудованеца Iалашъяри.

Ялат чуэцара юкъеувза йиш яц тракторaш, комбайнаш, жаткаш, автомашинаш уж цIераш юврйоацаш бокъонца кийчъяь а оборудованеца Iалашъяь а яьлча мара.

Цу гIулакха:

1. Двигатела зажиганеи даьтта чудеттеи системаш хила еза дика нийсъяь, коллектор йIоахлургйоацаш, выхлопной турбагIа ала аракхувсаргбоацаш.

2. Двигатела даьтта чудеттара системаши даьтта хьекхара гидросистемаши дика тоаяь хила еза доагори даьттеи Iоухаргдоацаш.

3. Ерригача тракторий, ше-шегIа лелача комбайний шассей автомашинай выхлопной турбаш хила еза тешшаме сийгаш доадергашца Iалашъяь.

4. Двигателий коллектораш, выхлопной турбаш, глушителаш, сийгаш доадергаш дика цIенъяь хила а еза.

5. Тракторий, комбайний, автомобилий еррига электропроводка хила еза дика контакташ йолаш, дIачIоагIъяь, тешшаме изоляци йолаш, къаьстта вIашагIхьекхалуча моттигашка, двигателагара йIовхал тIакхоачаргйолча моттигашка, проводашта доагори даьттеи тIаахийта йиш яц.

6. Капота улувра оагIош доацача тракторaш тIа металлически щитокаш оттае еза выхлапной коллектора ча тIакхоачаргдоацаш.

7. ХIара комбайн Iалашъяь хила еза шин огнетушителца, бIаь литр чуйолача хий чудолча бочкаца, шин ведар, бIегIинг е брезент 2 х 2 м, шин нийса бел, пхиъ-ялх нув хила беза комбайна тIа.

8. ХIара автомашина тIа хила еза огнетушители нийса бели.

9. Ялат чуэца долалуча хана хIара ялата кхашкарча участке кийча латташ хила деза трактора тIехьадувза иох, нагахьа санна цIи яьлча ялата кха гонахьара аха торо хургйолаш.

Ялат чуэцача машинашта гIулакх дар, тоаяр, заправка яр.

Ялат чуэцача хана шофераш, тракториcташ, комбайнераш, кхыбола юртбоахама механизатораш декхарийла ба ер бокъонаш кхоачашъе:

1. Двигателий даьтта чудеттареи даьтта хьекхареи системаша нийса болх бой халданза хьежаш хила, доагори даьттеи Iо ца ухийташ лораде.

2. ХIара денна цIенъе еза сийгаш доадергаш, цул тIехьагIа тешшаме дIатIачIоагIъе еза уж выхлопной турбашта.

3. Комбайний подшипникаш йIоахлургйоацаш хан-ханнахьа царна даьтта хьекха деза.

4. Каст-каста цIенъе еза комбайний битерий, пиккерий, ча гуллергий соанаш, контрприводa соя тIахьерчаденнача чах, къаьстта тедаш йолча аппарата шатуни транспортера лакхехьара соаи вIашагIхеттача моттиге.

5. Комбайний предохранительни муфташка дукхача хана буксовка яйта йиш яц, хIана аьлча уж чIоагIа йIоахлу.

6. Нагахьа санна ялат чуэцаш йола машин дукхача хана тоае езаш хуле из ялата кхай тIара араяккха еза 30 метр дIагаьнайоаккхаш, хIаьта ремонт еча моттига гонахьа 3 метрал готтагIа доацаш оахам де деза.

7. Доагор кхашка дIакхахьийта деза къайлача металлически емкосташка. Доагор чудоттача хана йийлла ведараш лелае бокъо лац.

Юкъара мероприятеш

1. Ялат чуэца доладалехьа колхозашка, совхозашка, гIонна долча боахамашка, «Сельхозтехника» районни объединенешкеи отделенешкеи дика кийчъяь дIаоттае еза мотопомпаш, пожарни машинаш, кхыйола пожарни инвентарь. Денней буси хадланза пожарни сторожевой охранаи шоай лоIамерча пожарни дружинашеи дежурство лелаелга вIаштIехьдаккха деза, хIаьта царга хила еза дIа-юха лелаш йола пожарни техника, цу гIулакха царга дIаяла еза мел эшаш йола автотранспорт. Цул совгIа эшаш хуле цIераш йоаяра накъаяргйолаш кийчъе еза автобензовозаш, молоковозаш.

2. Ялат кхаьча доалача хана, чуэца доладалехьа ялата кхаш декъа деза цхьан комбайна йолча дийнахьарча норма боарамагIарча участкашта, цу гIулакха 8 метр шера оасалгаш доах, цигара ялат чуэц, хIаьта юкъе гIолла 4 метрал кIезигагIа доацаш оахама оасалг кийчбу.

Ялата кха дIаегIа хьу йолча, шоссейни наькъий, машиннаькъий йистошта гаьна доацаш дале йиъ метрал готтагIа боацача оасалгагIа лаьтта аха деза.

3. Ялат чуэцача болх беш йолча хIара бригаде хила еза кхоачам хиллал белаш, новраш, цIи йоаяра эша хий.

4. Ча аргIаш хьалде деза 150 метрал нах бахача моттига цIеношта, хьу дIаегIача моттигашта гаргагIа доацаш, хIаьта шоссейни кхашкарчеи наькъашта — 30 метрал гаргагIа доацаш. ХIара аргIа го баьккха 4 метр шера оахам а даь хила деза. АргIаш шиншa цхьана хьалде а мегаргда царна юкъе 30 метр юкъ юташ, хIаьта группашта юкъе — 100 метр. АргIаш хила деза 100 тоннал дукхагIа ча а доацаш.

5. Ялат чуйицан кхаш чах цIендаьи даллалца кхашка цIераш етта мегаргъяц. ХIаьта кхашка цIераш еттача хана Госпожнадзора болхлоша бокъо яла еза.

6. Ялата кхашта юхе оттаяь хила еза гIаьле озец цIи ювзеи бокъо йоацилга дIахойташ йола табличкаш. Ханна дахкаь наькъаши наькъа такилгаши, нагахьа санна ялата кхашта юкъе гIолла долхаш уж дале ялат кхача долалуча хана дIакъовла деза.

7. Цхьаккха тайпара бокъо лац ялата кхашка, царна юхе, комбайнаш тIа, тракторaш тIа, автомашинаш тIа, ялатеи чаи аргIашта юхе гIаьле увза а, хIаьта иштта ялата кхашкеи хьу дIаегIача моттигашкеи цIераш летае а.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД пожарни охрана Управлени.

ВДПО республикански Совет.

№ 6 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ 1978 — 1979 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ХЬЕХ

Училище кийчбу ер профессеш йола специалисташ: **кхачан товарий продавецаш, промышленни товарий продавецаш, контролераш-кассираш, общественни кхачан повараш, кондитераш, оператораш, кога гIирса тIатохачоа лобоахараш.**

Школаш йистеяьха хьамсара новкъостий, дувла тхо долча деша, Iомае халкъа боахама эшаш йола говзалаш!

Деша дIаэцара условеш:

Повараш — 10 класс яьккхараш, дешара ха 2 шу.

Промтоварий продовецаш — 10 класс яьккхараш дешара ха 1 шу.

Кхачан товарий продовецаш — 10 класс яьккхараш, дешара ха 1 шу.

Контролераш-кассираш — 10 класс яьккхараш, дешара ха 1 шу.

Сберегательни кассашта бола оператораш — дешара ха 1 шу.

Кога гIирса лобоахараш — дешара ха 1 шу.

Деша воагIачунга хила леза:

Аттестат е дийша хилара тешал (подлинник)

Школера енна характеристика.

Диъ фотокарточка (3 х 4).

Паспорт.

Продовеций группашка дIаэц сеца городе бахаш бола нах.

Училище дIачуйийцарашта 30 сом стипенди тел.

Училище болх беш я кружокаш: спортивни, хоровой, инструментально-вокальни.

Училище дIачуэцаш экзаменаш яла езац.

Училища чакхъяьккхачул тIехьагIа дешархой балха дIахьежабу г. Грознерча предприятешка а республикал араха а.

ДУВЛА ТХО ДОЛЧА ДЕША!

Училища адрес: г. Грозный, 37, Киевски ул., 45. Училище воагIар ва веза № 1 йолча троллейбусаца «Спокойная» яхача из соцача кхаччалца.

Телефон: 3-58-27.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурая отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05184. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 4391.